

יד מהרש"א

מסכת פסחים

פרק כיצד צולין

חלק ב'

עט. – פו:

March 19, 2014

© Yechezkel Folger 2014

מפתח

דף עט.....	4
גמרא מתניתין מני.....	4
תד"ה אלא שנטמא ותד"ה בטומאת הגוף.....	6
דף עט:.....	8
סוגיא דמחצה על מחצה חלק א' - גמרא כגון שהיו ישראל מחצה על מחצה ותד"ה קסבר נשים.....	8
דף פ.....	13
סוגיא דמחצה על מחצה חלק ב' – תד"ה משלחין אחד מהן לדרך רחוקה.....	13
תד"ה אתה מדחהו.....	16
דף פ:.....	17
תד"ה בראשון.....	17
תד"ה נזרק דמו.....	19
דף פא.....	23
תוספות ד"ה אי נמי כגון.....	23
דף פא:.....	29
תד"ה אלא לפני זריקה נמי מרצה.....	29
תוספות בא"ד ואף על גב דגילוח.....	30
תד"ה המוצא.....	32
תד"ה ובקבר.....	33
דף פא-פב.....	34
תד"ה נטמא וגמרא באו לשרפן.....	34
תוספות ד"ה ה' מעמיד.....	36
תוספות ד"ה בשלמא וא"ד ואם תאמר וא"ד לימא.....	37
דף פב:.....	38
תוספות ד"ה ונגמר.....	38
תוספות ד"ה אבל נטמא.....	38
תוספות ד"ה ר' יוחנן בן ברוקה.....	40
דף פג.....	42
תוספות ד"ה רבה מוסיף.....	42
תוספות ד"ה אמר להן הן.....	43
תוספות ד"ה בו בכשר.....	45
דף פג-פג:.....	47
גמרא ואי ס"ד שימוש נותר מילתא היא ורש"י ד"ה עצמות קדשים.....	47
תד"ה אי אמרת בשלמא.....	51
תד"ה ולא עולת.....	53
דף פד.....	54
תד"ה הואיל ומתאכלי.....	54
דף פד:.....	56
תד"ה אבר שיצא ותד"ה היתה לו.....	56
תד"ה איתמר אבר שאין עליו כזית.....	59
דף פה.....	63
תד"ה אחד עצם.....	63
תד"ה כשהוא אומר.....	64
תד"ה דבני חבורה.....	65
דף פה:.....	66
רש"י ד"ה שערי עזרה.....	66

תד"ה וכן לתפלה	67
דף פו.	68
רש"י ד"ה כי אמרה ר' יוחנן	68
דף פו:	70
רש"י ד"ה ונפרסה	70
תד"ה ומר סבר	71

דף עט.

גמרא מתניתין מני

[דף עט עמוד א] גמרא מתני' מני ר"י כו' כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כו' מהברייתא דלעיל בסמוך דקתני בכה"ג כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר כו' נמי ה"מ לאתויי דאתיא מתני' כר"י אלא דבעי לאסוקי עלה דהך ברייתא מנחה מאי עבידתא כו' ויותרת הכבד כו' מנלן כו' וק"ל:

תד"ה או שהיו כהנים

תוס' בד"ה או שהיו כהנים כו' אף על פי שיכולין ליזהר שלא יגעו בבשר כו' עכ"ל ר"ל דשחיטה כשירה בזר טהור ויכול הכהן טמא לקבל הדם במזרק ולא יגע בבשר כלל וק"ל:

1) ברייתא

a) רישא

i) הרי שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה

ii) Because the כהנים will be מטמא the פסח anyway קרבן פסח

2) מהרש"א as explained by תד"ה או שהיו כהנים

a) קשיא

i) Even if all כהנים are טמא they can avoid being מטמא the בשר of a קרבן

ii) Here's how

(1) שחיטה is בור כשרה so the כהנים can assign a טהור זר to do the שחיטה

(2) a כהן can then be מקבל the דם in a מזרק without touching the בשר

תד"ה אלא שנטמא ותד"ה בטומאת הגוף

בד"ה אלא שנטמא סכין בטמא מת כו' היינו רישא ממש היו ישראל טהורים וכהנים וכלי שרת טמאים כיון דמטמא גברא כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם כיון דבסכין של שחיטה משתעי כנראה מדברי התוס' בסמוך ושחיטה כשירה בזר א"נ דמטמא גברא שהוא זר מחמת סכין אפשר שהכהן לא נטמא ויש ליישב כיון דההוא גברא שהוא השוחט נטמא בטומאת הגוף מחמת הסכין הרי נכנס לעזרה בטומאת הגוף שהוא בכרת ומ"ל זר טמא ומ"ל כהן טמא שנכנס בעזרה וא"כ לא הוי רבותא טפי בסכין שנטמא בטמא מת מנטמאו כהנים וכלי שרת ודוחק ודו"ק:

בד"ה בטומאת הגוף כו' ישחוט בסכין ארוכה ולא יצטרך ליכנס כו' א"נ יאחז כו' עכ"ל דמשמע להו בסכין של שחיטה איירי ושחיטה כשירה בזר ולא הוי מתעביד בכרת אלא משום שנכנס לעזרה בטומאה וע"ז הקשו שישחוט בסכין ארוכה דהשתא א"נ דנטמא אינו נכנס בעזרה א"נ שיכנס בעזרה מיהו לא נטמא טומאת הגוף שישחוט ויאחז הסכין בפשוטי כו' ודו"ק:

- 1) ברייתא
  - a) רישא
    - i) הרי שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה
  - b) סיפא
    - i) ואפילו ישראל וכהנים טהורין וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה
- 2) רב הסדא as understood by גמרא
  - a) The סיפא applies when the טומאה of the שרת כלי is מטמא the כהנים and – were it not for the exception for פסח – קרבן פסח – כרת חייב for entering the עזרה while בטומאת הגוף
- 3) ד"ה אלא שנטמא at תוספות
  - a) קשיא
    - i) the דין in the סיפא is in essence based on the טומאה of the כהנים that's the same point of the רישא
- 4) ד"ה אלא at מהרש"א
  - a) הקדמה
    - i) It's משמע from the next תוספות that תוספות assumes that the "כלי שרת" in the קרבנות שוחט the כהנים used to be משנה
  - b) קשיא
    - i) Say that the רבותא of the סיפא is that בטומאה פסח עושין even where a זר uses the כהנים מטמא any סכין for שחיטה and the סכין isn't מטמא
  - c) תירוץ

- i) The זר who does the שחיטה in the עזרה with a סכין that's an אב הטומאה is also חיוב כרת and also has a טמא בטומאת הגוף
  - ii) it's no more חידוש that
    - (1) a זר can be in the עזרה for פסח קרבן while בטומאת הגוף
    - (2) than it is that a כהן can be in the עזרה for פסח קרבן while בטומאת הגוף
  - iii) so we haven't explained the רבותא of the סיפא
- 5) ד"ה בטומאת הגוף at מהרש"א explained by ד"ה בטומאת הגוף at תוספות
- a) קשיא
    - i) A זר who is שוחט with a סכין that's an אב הטומאה can avoid כרת if the סכין is ארוכה and he does the שחיטה from outside the עזרה – so that the כהנים remain עבודה to do the rest of the עבודה
    - ii) And in fact a זר טהור {and possibly also a כהן טהור?} can do the שחיטה even in the עזרה without a חיוב כרת if he holds the סכין in עץ כלי פשוטי that aren't מקבל טומאה

דף עט:

סוגיא דמחצה על מחצה חלק א' - גמרא כגון שהיו ישראל מחצה על מחצה ותד"ה קסבר נשים

[דף עט עמוד ב] גמרא כגון שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים ונשים משלימות לטמאים כו' ק"ק אמאי לא מוקי לה הכא בכה"ג דמוקי אידך דרב כהנא כגון שהיו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורים ונשים עודפות על הטהורים וקסבר האי תנא נשים בין בראשון בין בשני חובה וה"ל טמאים מיעוטא בין בראשון בין בשני דאיכא למ"ד בפרק האשה דס"ל הכי דנשים בין בראשון בין בשני חובה וכ"כ התוספות לקמן לר"י וה"נ הוה סבור חזקיהו מעיקרא דנשים בין בראשון בין בשני חובה והוה טמאים מיעוטא ולכך מדחי לפסח שני כדאמרינן פ"ק דסנהדרין ומיהו לקמן דמוקי לאידך דרב כהנא בעודפות הנשים על הטהורים לא תקשי לה דלא מוקי לה לרב [כהנא] בכה"ג דהכא כגון שהיו מחצה טהורים ומחצה טמאים ונשים משלימות לטמאים אלא דקסבר נשים בראשון רשות ובשני חובה דליכא למ"ד דס"ל הכי אלא דאי בראשון רשות כ"ש בשני כדמוכח פרק האשה ודו"ק:

תוס' בד"ה קסבר נשים כו' וה"מ לשנויי דלבסוף סבר נשים בראשון חובה כו' א"נ ניחא ליה למדחי דאף מה שלא עשו בראשון כו' עכ"ל. ולפי זה יש ליישב נמי ללישנא בתרא דרב כהנא הא דנקט התם משלימות ועודפות דאף מה שלא עשו בראשון היה שלא כדין משום {דב} עודפות גרידא א"נ {כלומר אף על פי} דנשים רשות {מכל מקום} כדין עשה שלא עשה בראשון ללישנא בתרא דרב כהנא ומיהו בעיקר תירוץ ק"ל אמאי ניחא ליה למימר דאף מה שלא עשה בראשון היה שלא כדין וכי לא סגי ליה לתלמודא דבשני גרידא עשה שלא כדין וע"ז בקש כפרה מה' ויש ליישב דמשמע ליה לתלמודא הא דלבסוף חזר בו היינו קודם שנעשה פסח שני דמסתמא בזמן זה דבין פסח ראשון ובין פסח שני נזכר להלכה וא"כ ע"כ בראשון עשה שלא כדין ולא קאמר מעיקרא סבר כו' ומדחו לפסח שני אלא לפי מחשבתו ודו"ק:

1) הקדמה

- If ישראל are רוב טהורין and the טמאין are נידחין to פסח שני בטהרה bring טהורין the טהורין רוב ישראל
- If טמאין are רוב ישראל then even the טהורין bring בטומאה

2) Second הקדמה

- שיטות of אמוראים together with ברייתות that follow these שיטות

הללו עושין לעצמו והללו עושין לעצמן טהורין עושין ראשון בטהרה וטמאין עושין ראשון בטומאה ולא נידחין לשני	מחצה טהורין ומחצה טמאין (פלגא ופלגא) דינו כאלו בין טהורין בין טמאין רוב הוי	שיטת רב וברייתא א'
טהורין עושין הראשון בטהרה דא"ג דנידונין כמועט שפיר דמי דעבדי בטהרה (עיין רש"י) וטמאין נידחין לשני דנידונין כמועט	פלגא ופלגא דינו כאלו בין טהורין בין טמאין מיעוט הוי	שיטה לישנא קמא דרב כהנא וברייתא ב'

שיטת לישנא בתרא דרב כהנא וברייתא ג'	פלגא ופלגא דינו לא כרוב ולא כמיעוט	טהורין עושין הראשון בטהרה דאע"ג דלא נידונין כרוב שפיר דמי דעבדי בטהרה וטמאין לא נידחין ולא עושין כלום דכיון דאינן כרוב לא עבדי ראשון בטומאה ושני נמי לא עבדי מחמת דאינן כמועט
-------------------------------------	------------------------------------	---

3) Third הקדמה

- a) The next table sets out how אמוראים explain those ברייתות that apparently don't follow their שיטות
- b) Note that נשים that are "בחובה" are counted in the calculation of "רוב" while נשים that are "ברשות" aren't counted in the calculation of רוב

ברייתא ב' לרב וללישנא בתרא דרב כהנא	מדובר בה' זכרים טהורין וד' זכרים טמאין ונשים משלימות לטמאים שיהיו מחצה על מחצה	נשים בראשון ובשני רשות ולכן רוב ישראל טהורין בין בראשון בין בשני ומיעוטן טמאין בשני	טהורין עושין הראשון וטמאין נידחין לשני
ברייתא ג' לרב	מדובר בה' זכרים טהורים וה' זכרים טמאים ונשים טהורות עודפות לטהורים שיהיו רוב	נשים בראשון חובה ובשני רשות ולכן בראשון רובן טהורין ובשני פלגא ופלגא אשר לרב דינו כרוב	טהורין עושין הראשון בטהרה דרובן טהורין וטמאין לא נידחין לשני דמחמת דדין שלהן כרוב לא עבדי בשני
ברייתא ג' ללישנא קמא דרב כהנא	מדובר בד' זכרים טהורים וה' זכרים טמאים ונשים משלימות לטהורים שיהיו מחצה	נשים בראשון חובה ובשני רשות ולכן בראשון פלגא ופלגא אשר ללישנא קמא דרב כהנא דינו כמועט ובשני רובן טמאין	טהורין עושין הראשון בטהרה דאע"ג דנידונין כמועט שפיר דמי דעבדי בטהרה וטמאין לא נידחין לשני דמחמת דדין שלהן כרוב לא עבדי בשני

4) מהרש"א

- a) דפוס עוז והדר in דבש תמר per הקדמה
- i) When מהרש"א refers to "אידך דרב כהנא" מהרש"א means that ברייתא ג' follows the שיטה of כהנא דרב כהנא
- ii) The correct גרסא in מהרש"א is "דלא מוקי לה כרב" and not "[כהנא]"
- b) קשיא First
- i) Why not explain ברייתא ב' for רב and for כהנא דרב כהנא as in the next table – in the same way that רב explains ברייתא ג' with the exception that נשים are בחובה both for ראשון and שני

קושיא דמהרש"א לאוקמא ברייתא ב' לרב ולא יכא דאמרי דרב כהנא ככה	ה' זכרים טהורים וה' זכרים טמאים ונשים טהורות עודפות לטהורין שיהיו רוב	נשים חובה בין בראשון בין בשני ולכן רובן טהורין בין בראשון בין בשני	טהורין עושין הראשון כיון דרובן הן וטמאין עושין את השני כיון דמיעוט הן
---	---	--	---

c) Possible תירוץ to the first קשיא

- i) It's not מסתבר that נשים should be בחובה both for ראשון and שני
- d) תירוץ to the first קשיא dismissed

- i) There is a דאמר מאן in פרק האשה who in fact says that נשים are בחובה both for ראשון and שני
- ii) And we'll show later that חזקי' המלך in his אמינא also held that נשים were בחובה both for ראשון and שני
- e) Second קשיא of מהרש"א

i) Why not explain לברייתא ג' רב as in the next table

טהורין עושין הראשון דרובן טהורים וטמאין לא נידחין לשני דהרי לשני נידונין טמאין כרוב	נשים בראשון רשות ובשני חובה ולכן בראשון רובן טהורין ובשני פלגא ופלגא הווין אשר דינן כרוב אף לטמאין	ה' זכרים טהורים וד' זכרים טמאים ונשים משלימות לטמאים	קושיית מהרש"א לוקמא לברייתא ג' לרב ככה
---	--	--	--

f) תירוץ

- i) No דאמר מאן holds that נשים are ברשות for ראשון and בחובה for שני
- 5) דף יב: at מסכת סנהדרין in גמרא
- a) "מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני" כפרה needed חזקי' המלך
- b) The גמרא sets out the case that was involved and the טעות that חזקי' made at first and the correct שיטה that he realized later

ולא מקריבין מיעוט טמאין בראשון ונידחין לשני	נשים חובה בין בראשון בין בשני ולכן בין בראשון בין בשני רובן טהורין ומיעוטן טמאין	מדובר בד' זכרים טהורין וה' זכרים טמאים וב' נשים טהורות משלימות ועודפות לטהורים	הוה אמינא דחזקי'
ולכן בקושטא ה"ל לחזקי' לדין דבראשון מקריבין כולן בטומאה ודלא נידחין לשני וטעה חזקי' בין בראשון בין בשני	נשים רשות בין בראשון בין בשני ולכן רובן טמאין בין בראשון בין בשני		מסקנא דחזקי'

6) תוספות

a) First קשיא

- i) לישנא בתרא דרב כהנא and רב
- ii) Why didn't the גמרא follow the שיטה in the next table for the אמינא and מסקנא of חזקי' – where
- (1) משלימות ועודפות נשים are but not עודפות נשים
- (2) חזקי' at first thought that נשים were בחובה both for ראשון and שני and in the end realized that נשים were ברשות both for ראשון and שני

קשיא לאוקמה לחזקי' ככה לשיטת רב ולישנא בתרא דרב כהנא			
ה' זכרים טהורין וה' זכרים טמאים ואשה אחת טהורה עודפת לטהורים	נשים חובה בין בראשון בין בשני ולכן בין בראשון בין בשני טמאין מועטים	ולא מקריבין בטומאה בראשון אבל נידחין לפסח שני דמיעוט טמאין נידחין לשני	הוה אמינא דחזקי'
	נשים רשות בין בראשון בין בשני ולכן בין בראשון בין בשני פלגא ופלגא הויין	וכיון דפלגא ופלגא הויין נמצא דלראשון אליבא דרב טעה חזקי' דלרב הללו לעצמן והללו לעצמן כבברייתא א' לעיל אבל אליבא דשיטה בתרא דרב כהנא לא טעה חזקי' דלדיד' טמאין לא עושין את הראשון אבל בשני טעה חזקי' בין לרב בין לשיטה בתרא דרב כהנא דלרב לא נדחין כבברייתא א' ולשיטה בתרא דרב כהנא לא נדחין כבברייתא ג'	מסקנא דחזקי'

a) Second קשיא

- i) For לישנא קמא דרב כהנא
- ii) Why didn't the גמרא follow the שיטה in the next table for the הוה אמינא and מסקנא of חזקי'

קשיא לאוקמה לחזקי' ככה לשיטת לישנא קמא דרב כהנא			
ד' זכרים טהורין וה' זכרים טמאים ואשה אחת טהורה משלימה לטהורים	נשים חובה בין בראשון בין בשני ולכן בין בראשון בין בשני טמאין מועטים	ולא מקריבין בטומאה בראשון אבל נידחין לפסח שני דפלגא אפלגא לשיטה א' דרב כהנא חשיב כמיעוט דנידחין לשני	הוה אמינא דחזקי'
	נשים רשות בין בראשון בין בשני	ולכן רובן טמאין והוה להו להקריב ראשון בטומאה וטעה חזקי' בין בראשון בין בשני	מסקנא דחזקי'

b) Third קשיא

- i) Refer back to the אוקימתא of the גמרא on the הוה אמינא and מסקנא of חזקי' as repeated in the first two lines of the next table
- ii) And
  - (1) Instead of saying that חזקי' in the מסקנא realized that נשים are רשות both for ראשון and שני
  - (2) Why didn't the גמרא say that חזקי' in the מסקנא realized that נשים are בחובה for ראשון but are רשות for שני as in the third line of the table

היה אמינא דחזקי' בגוונא דאוקמה בגמרא	ד' זכרים טהורין וה' זכרים טמאים וב' נשים טהורות משלימות ועודפות לטהורים	נשים חובה בין בראשון בין בשני ולכן בין בראשון בין בשני רובן טהורים	ולא מקריבין מיעוט טמאין בראשון כבכלל א' ברם מיעוט טמאין נידחין לשני
מסקנא דחזקי' כבגמרא		נשים רשות בין בראשון בין בשני	ולכן רובן טמאין בין בראשון בין בשני והוה להו להקריב ראשון בטומאה ולא לידחות לשני ועשה חזקי' שלא כהוגן בין בראשון בין בשני
קושיית תוספות לוקמה למסקנא דחזקי' ככה		נשים חובה בראשון ורשות בשני ולכן רובן טהורין בראשון ורובן טמאין בשני	ועשה חזקי' כהוגן שלא הקריבו טמאים בראשון אבל בשני רובן טמאין ולא עשו כהוגן לידחות לשני

c) קשיא to the third תירוץ

i) The פסח גמרא prefers a תירוץ that results in טועה both for פסח ראשון and for פסח שני

2) ד"ה קסבר at מהרש"א

a) This תירוץ of תוספות to the third קשיא is also a תירוץ of תוספות for פסח ראשון (although it's not a תירוץ for פסח שני)

b) since we've established that in the אופן of this קשיא for פסח שני there'd be a טעות by חזקי' only on פסח שני

3) מהרש"א of המשך

a) קשיא

i) Why does the גמרא prefer to say that חזקי' was טועה for פסח ראשון as well as for פסח שני

b) תירוץ

i) The גמרא assumes that חזקי' realized his טעות before פסח שני so it's only on פסח ראשון that there was a מעשה that was כדון

c) קשיא

i) "מעיקרא סבר ... ומידחי לפסח שני" that מסכת סנהדרין says in רב אשי

ii) Doesn't this suggest that חזקי' were הודחה to פסח שני שלא כדון

d) תירוץ

i) Not necessarily

ii) The words can mean that at first he had the מחשבה to be דוחה them to פסח שני

דף פ.

סוגיא דמחצה על מחצה חלק ב' – תד"ה משלחין אחד מהן לדרך רחוקה

[דף פ עמוד א] בד"ה משלחין כו' אבל הכא יש דרך רחוקה לטמא כו' ואם היה בירושלים היה יכול בעצמו לעשותו כו' עכ"ל יש לדקדק לכאורה ומאי קושיא כיון דמסתמא עולא אמלתא דרב קאי דה"ק אי איכא תנא דסבר כת"ק דאמר פלגא כו' וסבר לה כר"י דאין ציבור חלוק כו' וקאמר עלה עולא דמשלחין א' כו' וא"כ גם אם היה בירושלים לא היה יכול לעשותו כיון דפלגא ופלגא לא עבדי כולהו בטומאה ואין ציבור חלוק וי"ל דהא דאר"י אין ציבור חלוק לאו מדינא הוא אלא משום גנאי בעלמא הוא כפרש"י וכיון דמדדן תורה אם היה בירושלים היה יכול לעשותו מקרי שפיר יש דרך רחוקה לטמא ובהכי ניהא מאי דקשיא לך לפי מה שכתבו התוספות לעיל אם מן הדין של טמאים פטורין מפסח לגמרי למה יטמאו את הטהור לעשות בטומאה וא"כ הכא ה"נ לרב למה יטמאו את א' מהן בשרץ דאיכא למימר כיון דמדינא הטמאים חייבים לעשות פסח אלא משום גנאי דאין קרבן ציבור חלוק אמרו דאין לעשות כן אלא מטמאין א' כו' ותו לא מידי ודו"ק:

1) הקדמה

a) We established in the prior דיבור that if רובן טמאין all are בטומאה מקריב בטומאה

2) ברייתא

a) תנא קמא

i) מחצה על מחצה

(1) and the פסח ראשון בטהרה bring טהורין – הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן (1) פסח ראשון בטומאה bring טמאין

b) ר' יהודה

i) מקריב בטומאה and "אין ציבור חלוק"

3) תוספות as explained by גמרא

a) שאלה

i) תנא if there is a

(1) who agrees with the תנא קמא that עושין לעצמן והללו עושין לעצמן so that the טהורין are בטהרה and the טמאין are מקריב בטומאה and who also agrees with ר' יהודה that אין ציבור חלוק

(2) and as a result it follows that

(a) חלוק would be ציבור because then the פסח ראשון בטומאה can't bring טמאין

(b) פסח שני they also can't bring מיטעו since the טמאין aren't

ii) then what should be done

b) רב by תשובה

i) We're מטמא one of the טהורין with a שרץ so that רובן become טמאין and all are ר' יהודה that רב both for תנא קמא and for מקריב בטומאה

- c) עולא says in a case of מחצה על מחצה we send a person – תוספות says עולא means one of the טהורים – to a דרך רחוקה so that persons who remain are רובן טמאין and all are מקריב בטומאה
- 4) מהרש"א
- a) Although עולא doesn't say directly that his מימרא applies only for a תנא who agrees with both the קמא and יהודה ר'
- b) It's משמע from the מהלך of the גמרא that עולא refers to the same תנא as רב
- 5) תוספות
- a) עולא to קשיא
- i) why not say instead that we send one of the טמאין to a דרך רחוקה so that the טהורין become רוב and bring פסח ראשון בטהרה while the טמאים become מועט and are פסח שני נדחה
- b) תירוץ
- i) עולא says at דף צג: that "אין דרך רחוקה לטמא" so that if a טמא is sent away he would continue to be חייב to bring a פסח קרבן and the case would still count as מחצה על מחצה
- c) ר"י by קשיא
- i) עולא says לטמא אין דרך רחוקה לטמא while in ירושלים couldn't have brought a פסח קרבן on פסח ראשון anyway
- ii) But in our case of מחצה על מחצה were the טמא not to leave he could have brought a פסח ראשון בטומאה under the שיטה of the קמא תנא that where מחצה על מחצה הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן the דין is that
- 6) מהרש"א
- a) ר"י of קשיא to קשיא
- i) We've established that also for עולא the סוגיא deals with a תנא who besides agreeing with קמא תנא also says אין ציבור חלוק and that as a result without the מהלך of רב and the מהלך of עולא the טמאין can bring neither פסח ראשון nor פסח שני
- b) תירוץ
- i) אין ציבור חלוק isn't based on דין – it's to avoid a גנאי to the טמאים who would be different from the טהורים and would be מקריב בטומאה at the same time that מקריב בטהרה are טהורין
- ii) So בעצם הדין in a case of מחצה ומחצה the טמאין in ירושלים would be בטומאה according to קמא תנא
- iii) And it follows that the טמא that we're sending to דרך רחוקה would bring a קרבן if he remained in ירושלים and ר"י correctly asked that there ought to be "דרך רחוקה" for this טמא
- 7) דף עט: at ד"ה וטמאין אין עושין at תוספות

- a) הקדמה
- i) See the prior דיבור on the שיטה of בתרא רב כהנא לישנא of רב that מחצה על מחצה counts as neither רוב nor מועט with the result that טמאין bring neither פסח ראשון nor פסח שני
- b) שאלה
- i) Why doesn't רב כהנא suggest that we be מטמא one person who's טהור in order that there be רוב טמאין
- c) תשובה
- i) Since for the בתרא שיטה of רב כהנא the טמאין have no חיוב to bring פסח ראשון or פסח שני it's not מסתבר to be מטמא a person who's טהור in order that טמאים be enabled to bring a קרבן
- 8) מהרש"א of המשך
- a) קשיא
- i) Then why does רב here suggest that
- (1) a תנא who for מחצה על מחצה agrees with both תנא קמא that הללו עושין לעצמן and with ר' יהודה that אין ציבור חילוק
- (2) can resolve the conflict by being מטמא a טהור with a שרץ in order that there be רוב טמאים
- b) תירוץ
- i) This is no קשיא now that we've resolved that the rule of ר' יהודה isn't a דין but is only to avoid a גנאי to טמאים and מעיקר הדין the תנא קמא is correct that טמאין קרבן פסח so there is a חיוב for the טמא to bring a פסח
- ii) and to permit טמאים to be יוצא ידי חובתן it's proper for a טהור person to be made טמא

תד"ה אתה מדחהו

בד"ה אתה מדחהו כו' וא"ת השתא כשמשלחהו בדרך רחוקה נמי מדחהו כו' שאינו יכול לבא בי"ט כו' עכ"ל וצ"ע כיון דטהור הוא יכול לשלח קרבנותיו מעי"ט והשליח יהיה בתוך התחום ומביאו בי"ט ואפשר דבכה"ג נמי אינו יוצא ידי חגיגתו דומיא דראיה דבעי ובאת שמה והבאתם וגו' ודו"ק:

1) תוספות

- a) If a טהור is sent to רחוקה he's חוץ לתחום and won't be able to bring a קרבן חגיגה on the 15th day of ניסן

2) מהרש"א

a) קשיא

- i) A person who's טהור and רחוקה בדרך can send his קרבן חגיגה by a שליח who arrives בתוך התחום before יום טוב and who then on יום טוב brings the קרבן חגיגה for the משלח

b) תירוץ Possible

- i) קרבן חגיגה is איתקש לראי' for which the פסוק says "ובאת שמה והבאת" to teach that a שליח can bring an עולת ראי' only if the משלח is בתוך התחום on יום טוב and could then have brought the עולת ראי' himself

דף פ:

תד"ה בראשון

[דף פ עמוד ב] בד"ה בראשון כו' ולא כשמואל כו' דלדידיה כיון שאין רוב טהורין לא מדחו כו' עכ"ל אף שיש לחלק לכאורה כדקאמר מאי עבדת ליה מה שאין כן הכא דעבדי ליה מיעוט טהורין מ"מ כיון דע"כ גלי לן קרא דרוב טהורין דוחין הטמאי מתים לפסח שני ולא רובן זבין וא"כ הכא בשליש טהורין ושליש זבין נמי נימא לא מדחו טמאי מתים לפסח שני דאדרבה נימא לחומרא דהגדילו טהורין על הזבין וה"ל כאילו רובן זבין ומיעוטא דטמאי מתים לא מדחו לפסח שני לסברת שמואל ויעשו אותו בראשון ועיין במהרש"ל בזה ודו"ק:

1) הקדמה

לשמואל	לרב	רובן זבין מיעוט טמאי מת
רובן זבין לא מביאין פסח ראשון טמאי מת מביאין ראשון בטומאה דאל"ה ליתא קרבן בראשון "ובמועדו מאי עבדית לי"	רובן זבין לא מביאין פסח ראשון ומיעוט טמאי מת נדחין לפסח שני	

גמרא דף פ.

בין לרב בין לשמואל		שליש זבין שלישי טהורין ושליש טמאי מת
טהורין מביאין פסח ראשון טמאי מת לא מביאין פסח ראשון		

2) תוספות

a) קשיא

- i) we established in the first table for שמואל that where רובן זבין and טמאי מת are a במועדו the פסח ראשון that's bring טמאי מת in order that there be a פסח ראשון
- ii) then in the second table why doesn't שמואל say that טמאי מת bring ראשון because why should it matter that in the second table only a שלישי are זבין and the rest are טהורין

3) מהרש"א

a) תוספות of קשיא to קשיא

i) In the first table

- (1) there were no טהורין so that unless טמאי מת bring פסח ראשון nobody would bring פסח ראשון
- (2) and this would be inconsistent with במועדו because ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו "במועדו מאי עבדית לי"

ii) But in the case of טהורין who anyway bring a פסח ראשון of מיעוט there's a שלישי זבין ושליש טהורין

b) תירוץ

i) תוספות asks that

- (1) Once the case of רובן זבין proves by "במועדו מאי עבדית" that it must be that based on במועדו there is a case where רובן aren't טהורין where מיעוט טמאי מת must bring פסה ראשון
- (2) We ought to assume לחומרא that במועדו teaches that in all cases where רובן aren't טהורין that מיעוט טמאי מת must bring פסה ראשון

תד"ה נזרק דמו

בד"ה נזרק דמו כו' מדרבנן מדמפליג בין שוגג כו' והיכי מחייבי ליה רבנן בפסח שני כיון דמדאורייתא פטור כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות דמאי פריך מההיא דקתני ציץ מרצה בין אשוגג ובין אמזיד דאימא התם מדאורייתא קאמר והכא מדרבנן קאמר דאינו מרצה בנודע וק"ל:

בא"ד ועוד הא לעיל תנן נטמא בשר וחלב קיים כו' היינו אפילו מדרבנן ונודע קודם זריקה כו' עכ"ל. יש לעיין בזה דמשמע מתוך שמעתין דלעיל דלא בעי תרתי וסגי בחלב קיים או בשר קיים ולא בעי ריצוי אלא בליתנהו תרווייהו וא"כ הכא במתני' דקתני ציץ מרצה ע"כ דהבשר וגם החלב נטמא ולכך בעי ריצוי ומאי קשיא ליה מהך דמתני' דלעיל דחלב קיים דלא בעי ריצוי ולכך אפילו בנודע הורצה אפי' מדרבנן בלא ריצוי ציץ ודקתני התם לא יזרוק לכתחלה היינו משום דאכילה מעכבא לכתחלה אפילו לר' נתן כדאמרני' לעיל ודו"ק:

בא"ד ונראה לריב"א דלא מיירי מתני' אלא בטומאת דם כו' היינו להתיר בשר באכילה אבל פטור כו' עכ"ל ק"ק לפי' זה מאי פריך מההיא דהציץ מרצה בין בשוגג בין במזיד אימא דההיא איירי לענין פטור קרבן דפטור מדאורייתא ולא חייבוהו חכמים דהוי חולין בעזרה אבל במתני' דהכא דאסר במזיד היינו הבשר לאכילה ומדרבנן ודו"ק:

1) First הקדמה

a) Regarding a פסח that became טמא קרבן

- i) "שוגג" means that first the דם was נזרק and afterwards it became known that the פסח was טמא
- ii) "מזיד דיעבד" means that first it became known that the פסח was טמא and afterwards the דם was נזרק
- iii) "לכתחלה" means that first it became known that the פסח was טמא and we now permit the דם to be נזרק

2) Second הקדמה

a) משנה

i) The ציץ is מרצה for פסח שננטמא in a case of שוגג

b) ברייתא

i) The ציץ is מרצה for פסח שננטמא even in a case of מזיד

c) גמרא

i) קשיא

(1) The משנה סותר the ברייתא

3) תוספות as explained by רש"י

a) the משנה on פסח שננטמא applies where the בשר was נטמא as well as where the דם was נטמא

b) now

- i) ריצוי ציץ can't be בשר מטהר that's טמא so it must be that even after ריצוי ציץ the אסור באכילה is בשר
- ii) the משנה means only that
- (1) in a case of שוגג the ציץ is מרצה in the sense that a person is יוצא ידי חיוב פסח with the קרבן and doesn't need to bring a פסח שני
- (2) and that in a case of מזיד the ציץ isn't מרצה a person to be יוצא ידי חיוב קרבן פסח and the person does need to bring a פסח שני
- c) שאלה
- i) But if the בשר remains טמא and is אסור באכילה how is the person יוצא ידי חיוב פסח in a case of שוגג
- d) תשובה
- i) Must be that the משנה follows ר' נתן who holds that לא מעכבא
- 4) תוספות
- a) Part 1
- i) ראי' to show that תוספות brings a
- (1) since the משנה says ציץ is מרצה for חיוב קרבן פסח only בשוגג and not במזיד
- (2) it must be that מדאורייתא the ציץ is מרצה even במזיד and it's דרבנן that the ציץ isn't מרצה במזיד and that there is a חיוב to bring פסח שני
- b) part 2
- i) רש"י to קשיא
- (1) how can a דין דרבנן result in bringing to the עזרה a "פסח שני" that מדאורייתא is חולין
- 5) ד"ה נזרק דמו at מהרש"א
- a) תוספות could also have asked that based on the שיטה of רש"י the גמרא could have answered its קשיא on the סתירה between the משנה and the ברייתא by saying that
- i) the משנה teaches the דין דרבנן that ציץ is מרצה only בשוגג
- ii) while the ברייתא teaches the דין דאורייתא that ציץ is מרצה also במזיד
- 6) תוספות of המשך
- a) Second רש"י to קשיא
- i) It's משמע from a משנה and a גמרא at דף עה: that if the דם was במזיד נזרק there is no חיוב to bring a פסח שני even מדרבנן
- 7) בא"ד ועוד at מהרש"א
- a) רש"י to the second קשיא of תוספות
- i) the משנה and the גמרא at דף עה: deal with a case where ריצוי ציץ isn't necessary because although the בשר is טמא the חלב is קיים and is טהור

- ii) and we can say that
  - (1) unlike דף עח: (1) unlike
  - (2) the סוגיא here according to רש"י deals with where neither the בשר nor the מדרבנן is ריצוי ציץ and טהור and that's why ריצוי ציץ is needed and ריצוי ציץ is valid only בשוגג חלב
- b) תוספות to מהרש"א of קשיא to פירכא
  - i) The גמרא there says that לכתחלה it's אסור to be זורק the דם
  - ii) Now
    - (1) If we're correct that there there's no need for ריצוי ציץ because חלב is קיים
    - (2) Why is it אסור לכתחלה to be זורק the דם
- c) תירוצ' to פירכא
  - i) The fact remains that the בשר is טמא and is באכילה אסור
  - ii) And even ר' נתן who says לא מעכבא אכילת פסחים agrees that although a person is יוצא ידי חובתו where there's an איסור אכילה still we're not לכתחלה זורק דם where there can be no אכילת בשר
- 8) תוספות of המשך
  - a) רש"י who disagrees with ריב"א of שיטה
    - i) The משנה here deals with where the דם was נטמא but the בשר wasn't נטמא and remained טהור
    - ii) פסח שני is מרצה even במזיד to be יוצא ידי חיוב קרבן פסח and not to need פסח שני
    - iii) The משנה teaches that
      - (1) Although in a case of שוגג the בשר that is טהור is באכילה מותר
      - (2) Still in a case of מזיד the בשר is באכילה אסור by גזירה דרבנן
    - iv) Now
      - (1) פסח since מדאורייתא is מותר אכילה it's a פשיטות that there's no חיוב to bring פסח שני
      - (2) And in order not to bring חולין into the עזרה there is no גזירה to bring פסח שני
        - (a) even for רבנן who are גוזר an איסור אכילה במזיד
        - (b) and even for רבנן דר' נתן who say מעכבא אכילת פסחים
- 9) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) The גמרא could have answered the סתירה from the משנה to the ברייתא this way
      - (1) The משנה that says there's no ריצוי for מזיד means that אכילה is מדרבנן אסור

(2) The ברייתא that says there is ריצוי also for מזיד means that no פסח שני is brought even דרבנן

דף פא.

תוספות ד"ה אי נמי כגון

תוספות

אי נמי כגון ראתה שני ימים בין השמשות ... בשופעת שלא היה סוף היום בטהרה א"נ ברואה שני בין השמשות ... וכן איתא בהדיא בנזיר בפ"ב (דף טו.) דקאמר ורבי יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה ... ומשני כגון דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות ביום דסליק לה ממנינא ותלתא יומי לאו דווקא דראיה שלישיית לא חיישינן שתהא סמוך לשקיעת החמה מאחר שכבר ראתה שני ימים סמוך לשקיעת החמה ובשלישי תראה באיזו שעה שתהיה בלילה ובלבד שתראה קודם היום שלא יעלה לה שימור תחלת יום ג'

מהרש"ל

תוס' בד"ה א"נ כו' תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה נ"ב פי' אחר שקיעת החמה והיינו בתחלת הלילה כל פעם ופעם ומשום הכי לא אמרי' שסוף היום יעלה לשימור משום דלית לה שהות טהרה ר"ל מאחר שרואה אח"כ נמי מיד אחר שקיעת החמה הוה כאלו הוה תחלה וסוף וכן פירשו לשם התוס' וזה לשונם לפי שמסובבין בטומאה בתחלת היום ובסופו וליכא בהן שימור כלל וכן יום שלישי טמא בתחלתו והרי ג' ימים רצופין טמאין דמקצת יום ג' ככולו וליכא בהן שימור בינתיים עכ"ל וקצת משמע דאף יום ג' בעי ראייה בתחלתו דהיינו אחר שקיעת החמה וכן נראה עיקר אלא שהתוס' דהכא הכריעו דלא בעי' בפעם השלישי אלא בלילה לחוד וצ"ע:

מהרש"א

[דף פא עמוד א] בד"ה א"נ כגון כו' וג' יומי לאו דוקא דראיה שלישיית לא חיישינן שתהא סמוך כו' עכ"ל. כתב מהרש"ל פירוש אחר שקיעת החמה והיינו בתחלת הלילה כל פעם כו' משום דלית ליה שהות טהרה ר"ל מאחר שרואה אח"כ מיד כו' וכן פירשו שם התוספות וז"ל לפי שמסובבים בטומאה כו' וקצת משמע דאף יום ג' בעי ראייה בתחלתו כו' אלא שהתוס' אמרו דלא בעינן בפעם ג' אלא בלילה לחוד וצ"ע עכ"ל וכן נראה לכאורה גם מפרש"י שם כמ"ש מהרש"ל אבל אכתי לא יצאנו מידי דברי התוספות דע"כ תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה לאו דוקא דראיה ראשונה אין לחוש שתהא סמוך לשקיעת החמה אלא באיזו שעה שתהיה בלילה או ביום מאחר שב' ראיות שאחריה יהיו כ"א בתחלת הלילה לא הוה שהות דסליק למנינא וה"ל ג' ראיות רצופים ואין לדקדק בדברי התוספות לר"י כיון דסוף היום בטהרה הוי שימור למנ"מ קאמר דיעלה לה שימור תחלת היום {ביממא} דבין ראתה בלילה ובין ראתה אח"כ ב{יממא ב}אותו יום הא ה"ל סוף היום שימור כמ"ש התוס' הכא ובסוף מסכת גדה ואם ראתה בסוף היום מה יועיל לה שימור של תחלת {יממא} {היום} ודוחק לומר דאע"ג דבכל גוונא הוי שימור בסוף היום מ"מ בעינן נמי שימור בתחלת יממא דאם היא רואה בתחלת {יממא} {יום} לא יועיל לה שימור טהרה של סוף היום אלא די"ל לרבי יוסי גם אם ראתה בסוף היום כיון דהיה לה שימור בתחלת {יממא} {יום} ה"ל אותו יום עולה לה לספירתה וראיתה שבסוף היום ה"ל טומאה באנפי נפשיה ומטמאה מכאן ולהבא ולרבנן נמי אף על גב דלמפרע מטמא מ"מ ספירת תחלת {יממא} {יום} הוה ספירה ותטבול בהנץ החמה ולא תמתין עד סוף היום אך יש לדקדק

לפ"ז דהתוס' דהכא ע"כ לא משמע להו לפרש הך דנזיר דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה דהיינו כל פעם בתחלת לילה כמ"ש מהרש"ל דאל"כ לא הוה תקשי להו בראייה שלישית שתהיה בלילה דא"כ ה"ל סוף יום שני שימור ואם נימא דר"ל לפרש הוה דחזאי תלתא יומא כו' דהיינו כל פעם בסוף היום א"כ תהיה תחלת {יממא} {כל יום} שימור דהא תחלת {יממא} {יום} נמי בטהרה הוי שימור גם אם היא רואה אח"כ בסוף היום כמ"ש לעיל ודוחק לומר שתחלת {יממא} {היום} לא הוה שימור משום דסוף היום שלפניו היה בטומאה וע"כ נראה לדקדק מתוך הסוגיא דמשמע דאהך קושיא גופה דהכא לר"י זבה גמורה היכי משכחת כו' משני לה בנזיר בתירוץ קמא כי הכא בשופעת ומן הדומה נמי דתירוצא בתרא נמי כי הכא דראתה ב"פ בין השמשות דכל ראייה עולה לב' ימים מקצתו לסוף היום שעבר ומקצתו לתחלת היום הבא וה"ק דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעה דהיינו בב' ראיות בב' בין השמשות ונמשכת כל ראייה מסוף היום לתחלת היום דהיינו סמוך לשקיעת החמה לזה היום בסוף השקיעה ולזה היום אחר השקיעה תדע דה"נ קאמר התם בשופעת תלתא יומי וע"כ דלאו ממש בכל ג' ימים דהא סגי לה בשופעת מסוף יום ראשון עד תחלת ליל שלישי וה"נ אית לן לפרושי הא דחזאי תלתא יומי סמוך כו' היינו לאו ממש בג' יומי אלא בב' בין השמשות כדאמר' הכא והשתא ניחא כיון דיום ב' תחלתו וסופו בטומאה לא הוה לה שימור דתחלת {יום} {יממא דיום ב'} ולא סופו וניחא שהקשו דראיית יום שלישי שא"צ רק בתחלתו לא הוה צריך למתני בסמוך לשקיעת חמה דבאיזו שעה שיהיה בלילה כו' ואף על גב דראיית תחלת יום ב' נמי א"צ להיות בתחלת יום ב' אלא באיזו שעה בלילה מ"מ צריך למתלי ראיית סוף יום ב' בסמוך לשקיעת החמה ואדהכא דקאמר נמי בראתה ב' בין השמשות לא תקשי להו אמאי תלי ראייתה תחלת יום ג' בבין השמשות דא"צ אלא באיזו שעה שתהיה בלילה י"ל דניחא ליה למנקט בכה"ג דלא ראתה אלא ב' ראיות בב' בין השמשות וה"ל ג' ראיות מג' ימים אבל התם דלא תלה בב' ראיות אלא דחזאי ג' ימים לזו קודם שקיעה ולזו אחר השקיעה ע"כ דלאו דוקא דלראיה של תחלת יום ג' א"צ לאחר שקיעה מיד אלא באיזו שעה בלילה ודברי התוספות שם בנזיר גם בסוף נדה שפיר מתפרשין לפי דרכנו וכמ"ש ליישב דסוגיות דהכא ודנזיר שוים הם בתרוצם ולא כמו שהבין מהרש"ל ותו לא מידי ודו"ק:

- 1) First הקדמה according to ר' יוסי who holds ככולו היום
  - a) An אשה who is רואה דם זיבה at any time during the day or night of יום א' is a שומרת and is סופרת a "מנינא" under which
    - i) if she has a second ראי' at any time during the לילה of יום ב' and a third ראי' during the לילה of יום ג'
    - ii) she becomes a זבה גדולה unless there is a שימור in יום ב' as we'll explain – in which case the מנינא is "סליק" and the prior ראיות no longer count
- 2) second הקדמה
  - a) in the סוגיא here says that the ראי' during the night of יום ג' is effective at any time of the night – not only בתחלתו
- 3) Third הקדמה
  - a) There is a שימור on יום ב' if there is a הפסק ראי' at the beginning of the יממא (daytime) of יום ב' or at the end of יום ב'

4) Fourth הקדמה

- a) מהרש"א at one point distinguishes between יום (24 hours) and יממא (daytime) but at other points מהרש"א uses יום for both meanings and expects the reader to understand himself which meaning is intended
- b) The text of מהרש"א at the beginning of this דיבור is marked to show where מהרש"א intends יום to mean יממא

5) Fifth הקדמה based on מהרש"א

a) שאלה

- i) Assume that an אשה was סליק ממנינא based on a שימור at יממא of ב' יום and was טובלת
- ii) What is the דין if she has a 'ראי afterwards at ב' סוף יום so that there is no שימור at סוף יום ב'

b) תשובה

- i) agree that the הפסק ראי at יממא תחלת counts as a שימור כולי עלמא
- ii) but there is this מחלוקת whose פרטים aren't relevant to the rest of this דיבור
  - (1) ר' יוסי says היא מטמאה – we take no account of her prior ראיות and she begins a new מנין
  - (2) רבנן say
    - (a) A שימור at יממא תחלת of ב' יום that's not followed by a שימור at ב' סוף יום is ignored למפרע and we do take her prior ראיות into account
    - (b) still after a שימור at יממא תחלת an אשה may be טובלת at החמה נץ without having to wait to see if she'll have a 'ראי at ב' סוף יום that will be פוסל her טבילה

6) Sixth הקדמה based on תוספות

- a) Assume that an אשה has a 'ראי at תחלת הלילה of ב' יום and then has no 'ראי at סוף יום ב' but has another 'ראי at תחלת הלילה of ג' יום
- b) Neither the absence of a 'ראי at יממא תחלת of ב' יום nor the absence of a 'ראי at סוף יום ב' counts as a שימור because "מסובבים בטמאה בתחלת היום ובסופו"

7) גמרא

a) שאלה

- i) What are examples of conditions where there is no שימור and an אשה becomes זבה גדולה

b) תשובה in מסכת נזיר

- i) "בשופעת כל שלשה רצופין"
- ii) "אי נמי כגון דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה"

c) תשובה In our גמרא

- i) "בשופעת"
  - ii) "אי נמי כגון שראתה כל שני בין השמשות"
- 8) מהרש"ל here as explained by תוספות
- a) In מסכת נזיר the words "לאחר שקיעת החמה" mean "תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה" namely at תחלת הלילה of each of יום א' and יום ב' and יום ג'
  - b) שאלה
    - i) Since in this case there was a ראי' at תחלת הלילה of יום ב' and the next ראי' wasn't until תחלת הלילה of יום ג'
    - ii) Why isn't it a שימור that there were no ראיות at תחלת יממא of יום ב' and at סוף יום ב'
  - c) תשובה
    - i) We've established in the הקדמות that "מסובבים טומאה" for all of יום ב' if there's a ראי' at תחלת יום ב' and another ראי' at תחלת יום ג'
- 9) תוספות of המשך
- a) The גמרא in מסכת נזיר isn't מדייק when it says that the ראי' for the לילה of יום ג' needs to be at תחלת לילה
  - b) Because an אשה becomes a זבה גדולה if this ראי' is at any time during the לילה of יום ג'
- 10) מהרש"א
- a) First קשיא to the תוספות of ביאור by מהרש"ל
    - i) If the גמרא in מסכת נזיר means that the ראי' for יום ב' was at תחלת יום ב'
    - ii) It follows that for there not to be a שימור in יום ב' there needs to be a ראי' at תחלת לילה of יום ג' in order to be able to rely on the סברא of מסובבים טומאה
    - iii) and תוספות should have realized that the גמרא in מסכת נזיר is מדייק when it says that the ראי' of יום ג' needs to be at תחלת לילה
  - b) Possible slight variation in the שיטה of תוספות
    - i) The גמרא in מסכת נזיר by סמוך שקיעה means סוף היום – not תחלת היום
    - ii) And
      - (1) that's why we already have a necessary ראי' at סוף היום on יום ב' without relying on the סברא of מסובבים טומאה
      - (2) so it's understandable why תוספות can hold that the ראי' on the לילה of יום ג' need not be at תחלת לילה
  - c) שיטה to this פירכא
    - i) Since for this שיטה there's no ראי' on יום ב' until סוף יום ב' the fact that there was no ראי' at תחלת יממא of יום ב' should count as a שימור as we've established in the הקדמות

- ii) nor is it מסתבר to say that מסובבים טומאה from סוף יום א' until יממא of תחלת יום ב'
  - d) {another שיטה to this פירכא}
    - i) It's a פשטות that the ראי' for יום ג' can't be בסוף היום because this ראי' is effective only בלילה }
  - e) Second קשיא to the גמרא in מסכת נזיר as understood by מהרש"ל for תוספות
    - i) since we've established that the ראי' for יום א' can be at any time of the night or day of יום א'
    - ii) the גמרא in מסכת נזיר isn't בדיוק when it says that the ראי' for יום א' must also be סמוך לשקיעה namely at תחלת לילה as understood by מהרש"ל
  - f) Third קשיא to the גמרא in מסכת נזיר as understood by מהרש"ל for תוספות
    - i) Just as the first תירוץ of שופעת is the same both in מסכת פסחים and מסכת נזיר
    - ii) By saying ג' ימים סמוך לשקיעה in מסכת נזיר it's מסתבר that the גמרא there has the same כוונה as our גמרא that says that an אשה can become a גדולה by ראיות in בין השמשות
- 11) מסכת נזיר in גמרא – a different שיטה – מהרש"א – understands the תוספות
- 12) Part 1 of the שיטה of מהרש"א
- a) By גמרא in גמרא has the same כוונה as our גמרא when our גמרא says that an אשה can become a גדולה by ראיות in two השמשות
  - b) namely
    - i) The first ראי' is at the בין השמשות that overlaps the end of יום א' and the beginning of יום ב'
    - ii) The second ראי' is at the בין השמשות that overlaps the end of יום ב' and the beginning of יום ג'
  - c) So that an אשה who had ראיות on this pair of בין השמשות had ראיות in three consecutive days and it's these ראיות to which the גמרא in מסכת נזיר refers as "ג' ימים סמוך לשקיעה"
- 13) Part 2 of the שיטה of מהרש"א
- a) Just the same as it's a פשטות that שופעת doesn't mean שופעת continuously for three days because it's certainly enough if שופעת from the end of יום א' to the night of יום ג'
  - b) So too it's not surprising that the גמרא there refers to ג' ימים סמוך לשקיעה even though the ראיות for the three days occurred during only 2 sets of בין השמשות
- 14) Part 3 of the שיטה of מהרש"א
- a) Since there was a ראי' at תחלת יום ב' and at סוף יום ב' we rely on the סברא of מסובבים to count as if there was a ראי' throughout יום ב' including at תחלת יממא when there was no actual ראי'
- 15) Part 4 of the שיטה of מהרש"א

- a) This מהלך explains why תוספות here says that the גמרא in מסכת נזיר wasn't מדייק when it said that the 'ראי of ג' יום needs to be at תחלת לילה
- b) Namely because we've established that
  - i) the סברא of תומאסין applies where there are ראיות at both 'ב' תחלת יום and 'ב' סוף יום
  - ii) and there's no need for the 'ראי of ג' יום to be תחלת הלילה in order to rely on the מסובבין of תומאסין סברא

16) Part 5 of the שיטה of מהרש"א

- a) קשיא
  - i) In the end both the גמרא here and the גמרא in מסכת נזיר assume that the 'ראי on ג' יום was at תחלת לילה since also for our גמרא the second בין השמשות lasts only until תחלת לילה of ג' יום
  - ii) So why does תוספות say only for the גמרא in מסכת נזיר that the גמרא wasn't מדייק when it said that the 'ראי for ג' יום needs to be at תחלת לילה
- b) תירוץ
  - i) We can explain that our גמרא gives a case where the 'ראי was at תחלת לילה because it's only in this case that there can be a זבה גדולה with only two ראיות at בין השמשות as we've explained
  - ii) But the גמרא in מסכת נזיר doesn't use a case of two ראיות on two השמשות and instead refers to three ראיות so it must be that the גמרא there wasn't מדייק and could have said that the third 'ראי can be at any time during the לילה of ג' יום

17) Part 6 of the שיטה of מהרש"א

- a) קשיא
  - i) We understand why the second 'ראי of 'ב' יום needs to be at 'ב' סוף יום namely because otherwise there'd be a שימור at 'ב' סוף יום
  - ii) But why must the first 'ראי of 'ב' יום need to be at תחלת לילה
- b) תירוץ
  - i) In order to be able to say "מסובבין תומאסין" and to ignore a שימור at תחלת יממא of יום 'ב'
- c) פירכא to the תירוץ
  - i) It's just as מסתבר to be מסובב תומאסין starting at any time of the night as it is to be מסובב תומאסין from תחלת לילה

דף פא:

תד"ה אלא לפני זריקה נמי מרצה

דף פא עמוד ב] בד"ה אלא לפני כו' ע"כ לפני זריקת שום דם דאם נזרק אפי' אחד מן כו' עכ"ל צ"ע דמהך מתני' דמהני זריקת א' מן הדמים אפילו בטומאה ידוע שאינו סותר תקשי ליה להך לישנא דבעי למימר דאפי' בטומאת התהום לפני זריקה לא מרצה טפי ה"ל למדחי הך לישנא בפשיטות מהך משנה שלימה מדדחי ליה מהך ברייתא דהמוצא מת מושכב כו' ודו"ק:

תוספות בא"ד ואף על גב דגילוח

בא"ד ואף על גב דגילוח הוה אחר זריקה כו' לרבנן אית להו דתגלחת לא מעכבא כו' עכ"ל יש לדקדק דאכתי לר"א כיון דתגלחת הוה אחר זריקה ומעכבא וסותר אפילו בטומאת התהום אם נודע לו קודם גילוח כמ"ש התוס' לעיל א"כ היאך מצינו למימר בטומאת התהום דאפילו נודע לו לפני זריקה אינו סותר כיון דהגילוח הוא אחריו ונודע לו קודם לכן וסותר לר"א דתגלחת מעכבת ויש ליישב אף על גב דתגלחת מעכבת מ"מ אינו מעכב להיות דוקא אחר זריקה והשתא איירי הכא דכבר גילה קודם זריקה ואח"כ נודע לו קודם זריקת שום דם דאינו סותר בטומאת התהום ודו"ק:

1) גמרא

a) the נזיר is נודע to the נזיר even if טומאת התהום was טומאת התהום on מרצה is ציץ before קרבנות of his זריקה

2) ר' יוחנן as explained by מסכת נזיר in משנה

a) רבנן according to ר' אליעזר for a נזיר according to ר' יוחנן is מעכב for a תגלחת

b) That is why נודע before לו טומאת התהום if נזיר to a מרצה is ציץ isn't ר' אליעזר says ר' יוחנן while תגלחת מרצה is ציץ disagree and say רבנן

נודע טומאת תהום	תגלחת	ציץ אינו מרצה לר' אליעזר אבל מרצה לרבנן
-----------------	-------	---

3) תוספות

a) קשיא

i) רבנן and for ר' אליעזר both for a נזיר is מעכב for a זריקה

ii) So

(1) Both for ר' אליעזר and רבנן

(2) Why does the גמרא here conclude that מרצה is ציץ even if טומאת התהום נודע לו טומאת התהום because it deals with where the שחיטה was before זריקה and שחיטה counts for this purpose as the beginning of זריקה

b) תירוץ

i) מרצה is ציץ before זריקה in our סוגיא because it deals with where the שחיטה was before זריקה and שחיטה counts for this purpose as the beginning of זריקה

משנה דידן	שחיטה	נודע טומאת תהום	זריקה דמעכב מ"מ בתר שחיטה אזל	ציץ מרצה
-----------	-------	-----------------	-------------------------------	----------

4) מהרש"א

a) הקדמה

i) Presumably ר' אליעזר agrees that מרצה is ציץ for a נזיר even when נודע לו לפני זריקה

ii) ר' אליעזר is done after זריקה that's מעכב for a תגלחת

iii) It follows that תיגלחת that was נודע before זריקה was surely נודע before תיגלחת

b) קשיא

i) So for ר' אליעזר why is it that ציץ is מרצה for a נזיר when תומאה התהום is נודע לו before זריקה and תיגלחת

ותיקשי האיך מרצה ציץ	תיגלחת מעכבא לר' אליעזר	זריקה דמעכב מ"מ בתר שחיטה אזל	נודע תומאת תהום	שחיטה	משנה דידן לר' אליעזר
----------------------	-------------------------	-------------------------------	-----------------	-------	----------------------

c) תירוק

i) It's correct that תיגלחת is מעכבא for ר' אליעזר but to be מקדים תיגלחת before זריקה isn't מעכב

ii) the גמרא here deals with a case where נודע לו after תיגלחת and before זריקה

וניחא הא דציץ מרצה	זריקה דמעכב מ"מ בתר שחיטה שאני	נודע לו תומאת התהום	תיגלחת שלא בזמנו לפני זריקה	שחיטה	משנה דידן לר' אליעזר
--------------------	--------------------------------	---------------------	-----------------------------	-------	----------------------

תד"ה המוצא

בד"ה המוצא כו' ההיא משנה דהתם המוצא כו' דהכא ביושב א"ש טפי כו' עכ"ל דבמצוי דהיינו שהיה קבר ידוע שם וכן בהרוג שהרוצח הרגו הרי יש א' בסוף העולם שהכיר בו ניחא אבל ביושב א"ש טפי כו' ולא ניחא להו למימר לרבותא נקט מושכב דמשמע להו דלדיוקא קאמר נמי מושכב כמו המוצא מת כו' וכדאמרי' התם וק"ל:

תד"ה ובקבר

**בד"ה ובקבר כו' הקבר מצרפו משום אהל שהכיסוי כו' עכ"ל ל משא"כ הכא שלא נקבר שם
בכוונה אלא שנפל מאליו בקבר מסברא דליכא כיסוי עליו וק"ל:**

דף פא:-פ.ב.

תד"ה נטמא וגמרא באו לשורפן

בד"ה נטמא כו' לא הטריחוהו להביא עצים משלו ויכול כו' עכ"ל להך טעמא דאמר לקמן דלפני הבירה מעצי עצמו לא כדי שלא לבייש מי שאין לו ניהא נמי הכא בלאו טעמא דלא הטריחוהו כו' אלא לטעמא דלקמן דמפני החשד הכא אי הווי נטמאין רובו נמי שורפו לפני הבירה מעצי עצמן ליכא חשד כלל ולקמן הוצרך להך טעמא דאפילו אם הוא רוצה למטרה עצמו אין שומעין לו ודו"ק:

דף פב עמוד א] גמרא באו לשורפו בחצרותיהן ומעצי המערכה כו'. יש לדקדק בנטמא רובא ודאי דליכא לאוקמא דהא לפני הבירה בעי כדי לביישו ואפילו בנטמא מיעוטו נמי ליכא לאוקמא דלמה יהיה לב ב"ד מתנה עליו דלא שייך בחצרותיהן האי טעמא שכתבו התוספות בנטמא רובו וי"ל דאיכא לאוקמא בציקנין דלב ב"ד מתנה עליהן דלא ליתני לידי עבירה כמ"ש התוס' וקאמר דדוקא לפני הבירה כדמפרש טעמא וק"ל:

- 1) משנה
  - a) נטמא קרבן פסח שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכה
- 2) גמרא
  - a) in order to be מבייש these persons שורפין אותו לפני הבירה
- 3) תוספות
  - a) קשיא
    - i) הקדש are עצי מערכה the
    - b) תירוץ
      - i) them מטריח in order not to be עצים to use the לב ב"ד מתנה עליהן to bring עצמן עצמי לפני הבירה
- 4) ד"ה באו לשורפו at מהרש"א as explained by משנה of the המשך
  - a) נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן
    - i) Because there's no need to be מבייש them by requiring that they be לפני הבירה
    - ii) And since they're בחצרותיהן שורף there's no טרחא to use עצמי עצמן so לב בית דין wasn't מתנה to permit them to use עצי מערכה
- 5) Further המשך of the משנה
  - a) הציקנין שורפין אף נטמא מיעוטו והנותר לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה
- 6) תוספות of המשך
  - a) This is because unless לב בית דין is מתנה עליהן they'd do no שריפה altogether
- 7) ברייתא
  - a) באו לשורפו בחצרותיהן מעצי מערכה אין שומעין להן

- b) באו לשורפו לפני הבירה ומעצי עצמן אין שומעין להן
- 8) ד"ה באו לשורפו at מהרש"א
- a) שאלה
- i) In what case does the ברייתא deal
- (1) It can't be that נטמא רובו since the משנה establishes that in that case we're שורף לפני הבירה to be מבייש them
- (2) It can be that נטמא מיעוט והנותר because we've established that then לב בית עצי מערכה and it's אסור to use עליהן דין isn't
- b) תשובה
- i) Must be that the ברייתא deals with ציקנין in a case of נטמא מיעוט והנותר
- 9) בריתא of the ביאור – גמרא
- a) שאלה
- i) Why does the ברייתא say that אין שומעין להן if they want to use לפני עצי עצמן הבירה
- ii) רב יוסף of תשובה
- (1) שלא לבייש מי שאין לו
- iii) רש"י of רבא as explained by תשובה
- (1) מפני החשד
- (2) Because if they were to take עצי עצמן they would properly bring back any leftover עצים to their homes
- (3) But onlookers would assume that these persons chose to be שורף מיעוט at שורף לפני הבירה in order to use עצי מערכה and to be גונב any עצי מערכה that remained after the שריפה
- 10) ד"ה נטמאו at מהרש"א
- a) to – כדי שלא לבייש מי שאין לו – רב יוסף of טעם could also have relied on the טעם of תוספות to explain why עצי מערכה are used for רובו נטמא
- b) But the טעם of רבא – מפני החשד – doesn't apply for נטמא רובו because onlookers realize that the persons who are שורף נטמא רובו do so לפני הבירה because we're כדי לביישן them to do so

תוספות ד"ה הי' מעמיד

תוס' בד"ה היה מעמיד כו' אפילו בטומאת קריין כו' שער המזרח היינו שער עזרת נשים כו' עכ"ל נראה דר"ל דודאי טמא מת וטמא שרץ מותר בכל מחנה לוייה אלא אפילו בעל קרי שאסור במחנה לוייה שרי לשער עזרת נשים דלאו בכל מחנה לוייה קאמר אלא מעזרת נשים כו' וה"ה דמצי לאוקמא בטבול יום דזב ומצורע אלא דטעמא דכדי לביישן שייך טפי בבעל קרי שהיה לו ליזהר מדברים המביאים לידי קרי אבל הרמב"ם בפירוש המשנה פי' שהיה מעמיד המצורעים בשער המזרח כדי שיהיו מזומנים לזרוק עליהן כו' עכ"ל והוא סותר שמעתין וק"ל:

תוספות ד"ה בשלמא וא"ד ואם תאמר וא"ד לימא

בד"ה בשלמא כו' מיהו יש לדחות דההוא ישרף מוקמיה לשריפתה בקודש כו' עכ"ל ק"ק
דהא הכא אכתי לא אסיק אדעתיה למימר הכי עד דמסיק גמרא גמירי לה כו' כדלקמן וק"ל:

בא"ד וא"ת ואמאי צריך קרא בפסול הדם דכיון דצריך עיבור כו' עכ"ל למסקנא מוקי לה
ההוא קרא לשריפה בקודש אלא למאי דקאמר מעיקרא יוצא בדמה מנלך בשריפה קשיא
להו הכי כיון דבעי עיבור כו' ודו"ק:

בא"ד לימא דלא גמירי הלכתא ומה צריך ג"ש אלא ודאי כו' עכ"ל הך ג"ש צריכא למלתא
אחריתא כדאמרי' בזבחים דיליף בפגול כרת עון עון מנותר כמ"ש התוס' לקמן אלא להך
מלתא דקאמר פיגול טעון עיבור צורה מנלך כו' לא איצטריך גזרה שוה כיון דמסברא בעי
עיבור צורה וק"ל:

דף פב:

תוספות ד"ה ונגמר

[דף פב עמוד ב] בד"ה ונגמר כו' מעון דפיגול ומסברא נימא דישרף מיד וי"ל דבלאו הכי איצטריך למכתב עון בפיגול דבפ"ב דזבחים כו' עכ"ל כצ"ל וכשיטת ר"י שכתבו התוס' לעיל דמסברא ידעינן בפסול הגוף דישרף מיד ודו"ק:

תוספות ד"ה אבל נטמא

בד"ה אבל נטמא כו' ואור"י דה"א מה שנוהג בחולין הוי חומרא [הואיל] ומעשה חול אתעביד ביה וא"ת ונילף ק"ו כו' עכ"ל כצ"ל ובעיקר קושייתם תירץ רש"י דשאני טומאה דפסלה אף בתרומה ומעשר ואפשר דלא ניתא להו בהכי דליכא למפרך הכי בכל הני פסולי דם דלא שייכין בתרומה ומעשר ומה שהקשו התוס' נילף ק"ו מתרומה כו' היינו טומאת קדשים גופה דשאר פסולין לא שייכין למילף מיניה וה"ה דאיכא להקשות נמי נימא ק"ו טומאת קדשים גופה ממעשר שני דמותר לזרים ואפשר דאיכא שום פירכא אחרת דליכא למילף נמי מיניה ודו"ק:

- 1) גמרא
  - a) קדשים קלים even for בשריפה are פסולי קדש that הלכתא גמירי לן
- 2) רש"י
  - a) קשיא
    - i) We know that טומאת קדשים קלים based on והבשר אשר יגע is שריפה needed for בכול טמא באש ישרף
    - ii) Why not derive other פסולין from טומאה
  - b) תירוץ
    - i) Without הלכתא גמירי we'd have said that טומאה is חמור because it's also פוסל תרומה ומעשר
- 3) answers the קשיא of רש"י with a different תירוץ that's not relevant here
- 4) מהרש"א
  - a) תוספות to קשיא
    - i) Why doesn't תוספות use the מהלך of רש"י
  - b) תירוץ
    - i) The תירוץ of רש"י doesn't avail for פסולי דם that aren't relevant to תרומה ומעשר
- 5) תוספות of המשך
  - a) קשיא
    - i) Why not derive by חומר קל from תרומה that's קל to קדש that's חמור that since there's a דין of שריפה for תרומה it's a שכן כל that there's a דין of שריפה for פסולי קדש
- 6) מהרש"א

- a) קשיא
  - i) We just established that דם פסולי don't apply to תרומה
- b) תירוץ
  - i) In fact תוספות asks its קשיא only for טומאה and not for שאר פסולין
- c) קשיא
  - i) Why doesn't תוספות ask its קשיא from מעשר שני that's even more קל than תרומה because מעשר שני is מותר לזרים
  - ii) {see בגרי"ב on whether שני שנטמא is בשריפה}
- d) תירוץ
  - i) Presumably תוספות doesn't ask this קשיא based on some פירכא that would apply to a קל וחומר based on מעשר שני

תוספות ד"ה ר' יוחנן בן ברוקה

בד"ה ר"י בן ברוקה כו' הוראת שעה היתה דעדיין לא פירש להם עיבור צורה כדפי' בקונט' כו' עכ"ל היינו כפי מה שפירש רש"י לקמן דלא גמרי רבנן דורות משעה דליכא לפרושי מקרבן שעה דהא קרבן דורות היה דהיינו שעיר ר"ה אלא דר"ל הוראת שעה דעדיין לא פירש להם דין עיבור צורה באותה שעה וכבר דחו התוס' לקמן פירושו בפסול דם דמסברא בעי עיבור צורה וכמו שתירץ רשב"א הכא דלא שייך הכא הוראת שעה היתה באנינות דמסברא בעי עיבור צורה דפסול בעלים הוא ודו"ק:

1) הקדמה

- a) עיבור צורה and doesn't require בשריפה לאלתר is פסול הגוף
- b) דף פב. on ד"ה בשלמא at תוספות establishes that
  - i) it's a סברא that פסול דם and פסול בעלים aren't לאלתר and instead need בשריפה before עיבור צורה
  - ii) Unless there's a לימוד that teaches that in fact בשריפה needs to be לאלתר

2) דף פג. at ברייתא

- a) דף פג. at ברייתא derives that חטאת חיצונה that has a פסול דם is בשריפה לאלתר this way:
  - i) חטאת חיצונה that's a שעיר ראש חודש a שורף לאלתר was אהרן
  - ii) פסול דם and there was no "הן לא הובא פנימה" that אהרן complained to משה
  - iii) This implies that had the דם been הובא פנימה then אהרן would have been correct for being לאלתר שורף

3) דף פג. at רש"י

- a) "לא גמרינן דורות משעה" disagree because רבנן דר' יוסי הגלילי

4) דף פג. on ד"ה אמר להן at תוספות

- a) רש"י means that רבנן hold that
  - i) בעי עיבור צורה that מורה hadn't yet been משה – at that time – לשעה
  - ii) But in fact משה was מורה that בעי עיבור צורה and it's this הלכה that applies לדורות
- b) רש"י to רשב"א of קשיא
  - i) If משה hadn't yet been מורה
  - ii) בעי עיבור צורה that פסול דם for סברא should have been based on the דין

5) דף פב: at גמרא

- a) נשרפין לאלתר because it's פסולי בעלים that חטאת חיצונה derives from ר' נחמ' משמע that if אהרן had a דין אונן that's a פסול בעלים it would be understandable why the חטאת was לאלתר נשרף
- b) The פרטים of this לימוד aren't relevant here

6) מהרש"א as explained by ד"ה ר' יוחנן בן ברוקה at תוספות

- a) קשיא
  - i) Maybe שרפואה לאלתר because משה hadn't yet been הורה that בעי עיבור צורה
- b) פסול דם ד"ה אמר להן at רש"י תוספות asked to קשיא similar to the תירוצ'
  - i) If משה hadn't yet been מורה the דין should have been based on the סברא for בעי עיבור צורה that פסול בעלים

דף פג.

תוספות ד"ה רבה מוסיף

[דף פג עמוד א] בד"ה ורבה מוסיף כו' פסולה דחטאת כו' היינו לפני זריקה כו' ואליבא דר"י מסיק מדקא מוסיף כו' עכ"ל הא ודאי דר"י בין לפני זריקה ובין לאחר זריקה קאמר כמ"ש התוס' אלא דאימא ר"י הגלילי הכא לית ליה אלא לפני זריקה דאיירי ביה ואהא תירצו דרבה לא מפליג כו' וק"ל:

1) משנה

- a) If עיבור without ישרף מיד says ר' יוחנן בן ברוקה – מתו or נטמאו were קרבן פסח of בעלים צורה

2) מהרש"א and תוספות as explained by גמרא

a) ר' יוחנן

- i) For זריקה and זריקה between before מחלק to be מסתבר it's not נטמאו בעלים או שמתו after

- ii) And in fact זריקה after נטמאו were בעלים even if ישרף מיד says ר' יוחנן בן ברוקה

b) ר' יוחנן is מוסיף רבה

- i) that ישרף מיד even if זריקה after נטמאו were בעלים if ר' יוחנן בן ברוקה also agrees with ר' יוסי הגלילי in a ברייתא

3) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

- i) זריקה that happened before פסול that deals only with a ברייתא in the ר' יוסי הגלילי

b) תירוץ

- i) רבה by using the word מוסיף teaches that he agrees with ר' יוחנן that there's no difference between לפני זריקה and לאחר זריקה

- ii) and that's why he holds that ר' יוסי הגלילי would say there's even for a זריקה that happens after פסול

תוספות ד"ה אמר להן הן

בד"ה א"ל הן כו' וקשה דלעיל יליף מחטאת כו' והיינו כרבנן דר"י ואינהו לא בעי כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוספות לעיל דסוגיא דלעיל אזלא אליבא דר"י דס"ל דפסול הדם הוי פסול בגופו לק"מ אלא שהתוס' דחו לעיל פי' זה ע"ש וק"ל:

- 1) דף פב. at משנה 1)
  - a) If there was a פסול הגוף in a פסח the דין is דין קרבן פסח and there's no need for עיבור צורה
- 2) דף פב. on ד"ה בשלמא at תוספות 2)
  - a) it's a סברא that פסול דם and פסול בעלים aren't בשריפה לאלתר and instead need עיבור שריפה before צורה
  - b) Unless there's a לימוד that teaches that in fact שריפה needs to be לאלתר
- 3) גמרא at ברייתא 3)
  - a) פסול הגוף; holds that פסול הדם is the same as בשריפה לאלתר the same as הגוף;
  - b) He derives his דין this way:
    - i) שער ראש חודש was שורף לאלתר and didn't eat אהרן
    - ii) הן לא הובא פנימה" that אהרן complained to משה
    - iii) This implies that had the דם been "הובא פנימה" then אהרן would have been correct for being שורף לאלתר
- 4) ד"ה אמר לי' הן at תוספות 4)
  - a) ר"י of שיטה 4)
    - i) רבנן דר' יוסי הגלילי 4)
      - (1) disagree with ר' יוסי הגלילי
      - (2) and hold that פסול הגוף doesn't count the same as פסול דם and don't derive from חטאת אהרן that פסול הדם is שורף לאלתר
    - ii) Because רבנן say that 4)
      - (1) משה was מודה that if הובא דמה פנימה then אהרן would have been right for not eating the קרבן
      - (2) but משה was not מודה that אהרן would have been right for being שורף the עיבור צורה at all –whether לאלתר or after
- 5) תד"ה בשלמא in רשב"א at גמרא 5)
  - a) שאלה 5)
    - i) as explained by יוחנן ר' יוסי הגלילי that דם has the same דין as פסול הגוף and is שורף לאלתר
    - ii) From where does ר' יוסי הגלילי derive this דין
  - b) תשובה 5)

- i) From הטאת היצונה as set out in the ברייתא
- 6) תד"ה בשלמא in רשב"א by מסקנא as understood in דף פב. at גמרא
  - a) שאלה
    - i) ר' יוסי הגלילי disagree with רבנן עיבור צורה requires פסול דם and say that דף פג. at ר' יוסי הגלילי and isn't הגוף כפסול that's נשרף לאלתר
    - ii) Now
      - (1) רבנן hold that it's a סברא that if פסול הדם is בשריפה the שריפה requires עיבור צורה
      - (2) But from where do they derive that for פסול הדם there is a דין שריפה at all
  - b) תשובה
    - i) From הטאת היצונה
- 7) דף פג. at ד"ה אמר להן הן תוספות of המשך
  - a) רשב"א of מסקנא of השיטה קשיא
    - i) רבנן דר' יוסי הגלילי do not derive from ד"ה אמר להן הן תוספות established earlier that שריפה is proper at all
- 8) מהרש"א
  - a) Note that
    - i) ר' יוסי הגלילי and has nothing to do with רשב"א of הוה אמינא at סוגיא of דף פב. deals with רבנן דר' יוסי הגלילי
    - ii) and for this השיטה of תוספות קשיא at דף פג. doesn't apply

תוספות ד"ה בו בכשר

בד"ה בו בכשר כו' שמא יפקע כדאמרין לקמן א"נ ע"י גומרתא טריחא כו' עכ"ל האי טעמא דאמר רבא לקמן משום הפסד קדשים כו' לא שייך הכא כיון דנעשה נותר ופסול לית ביה הפסד קדשים מיהו האי טעמא שכתבו התוס' הכא דטריחא היא ה"מ למימר התם דלכך אין נימנין על מוח שבקוליות דטריחא מלתא להוציאו על ידי גומרתא ודו"ק:

- 1) דף פד: at ברייתא
  - a) אין נימנין על מוח שבקולית מפני שאסור לשוברו ולהוציא למוח
- 2) גמרא
  - a) קשיא
    - i) Why not bring a גומרתא to burn a hole in the קולית to remove the מוח
  - b) תירוץ
    - i) אביי
      - (1) we're חושש that the גומרתא may make the bone crack and break and this counts as שבירה that's אסור
      - ii) רבא
        - (1) we're חושש that the גומרתא might burn the מוח and cause הפסד קדשים
- 3) here ברייתא
  - a) נותר קרבן פסח becomes אסור is שבירת עצם
  - b) And it's because there can be no שבירה and no way to remove the מוח even after נשרף in order for the מוח inside them to be נשרף that עצמות נותר need to be פסול נותר
- 4) תוספות
  - a) קשיא
    - i) Why not remove the מוח without שבירת עצם by using a גומרתא
  - b) First תירוץ
    - i) The same as the תירוץ of אביי earlier
  - c) Second תירוץ
    - i) It's a טריחא to require a person to use גומרתא
- 5) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) why not also use the תירוץ of רבא that we're חושש for קדשים that the הפסד קדשים that the מוח might burn the גומרתא
  - b) תירוץ
    - i) This תירוץ doesn't apply once the מוח is already נותר and must be burned anyway so that there's no קדשים

c) קשיא

- i) at דף פד: why doesn't the גמרא say that אין במנין because it's a טרחא to rely on מזה to remove the גומרתא

דף פג. - פג:

גמרא ואי ס"ד שימוש נותר מילתא היא ורש"י ד"ה עצמות קדשים

גמ' ואי ס"ד שימוש נותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי כו' יש לדקדק ואלא מאי שימוש נותר לאו מילתא היא עצמות הפסח אמאי ישרפו לשברן לר"ש וי"ל דאי שימוש נותר לאו מילתא מתוקמא מיהת שפיר כר"י דא"א לשברן כיון דהיה להן שעת הכושר ואין להקשות ואימא דשימוש נותר מילתא היא ומתוקמא כולה בפשיטות כר"ש ומיירי בשעדיין לא נעשה נותר וקאמר דבקדשים אינו טעון לשרפן דיוכל לשברן עכשיו קודם שנעשין שימוש נותר ולשרפן משא"כ בעצמות פסח דע"כ טעונין שריפה כיון דלא יוכל לשברן עכשיו עד אחר שנעשין נותר וה"ל שימוש נותר וטעונין שריפה די"ל דבקדשים בכה"ג שעדיין לא נעשו נותר לא איצטריך למתני דודאי אין טעונין שריפה אז כיון דיוכל לשברן וק"ל:

[דף פג עמוד ב] פירש"י בד"ה עצמות קדשים כו' דאי מצאן חלוצין לא חמיר שימוש נותר כולי האי כו' עכ"ל לכאורה קשה אמאי אין שורפין מספק דטפי אית לן למימר דבתר איסורייהו חלצינהו בהיתר אליבא דר"ש מדנימא דחלצינהו באיסור קודם שנעשה נותר וא"כ תבעי שריפה וי"ל דבעי לאוקמא הך ברייתא בכה"ג אליבא דר' יעקב דס"ל דבתר דהוה נותר איכא נמי איסור שבירה דהשתא במצאן חלוצים הוה ספק גמור ולא חמיר שימוש נותר שהוה רק מדרבנן ליבעי שריפה מספק ואפשר דמשמע ליה לרב זביד מדקתני מפני התקלה דאתי' כר' יעקב דהוה תקלה אף אחר שנעשה נותר ולכך מוקי לה בכה"ג ולא מוקי לה במצאן כולן חלוצין וכר"ש דא"כ לא הוה תקלה רק קודם איסורא כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

1) First הקדמה

a) The שימוש נותר מילתא היא ורש"י deals with whether

לאחר דאיתותר מוח אלו איכא איסור שבירה	לאחר דאיתותר מוח אלו ליכא איסור שבירה	
חייבין בשריפה בין מחמת עצמן בין מחמת מוח שבהן דלא מצי חליץ למוח על ידי שבירה	חייבין בשריפה מחמת עצמן (משום שכבר שימשו לנותר) אף אלו לאחר כך חולץ למוח	שימוש נותר מילתא
חייבין בשריפה מחמת מוח שבהן דלא מצי חליץ למוח על ידי שבירה	אינן בשריפה מחמת עצמן וגם אינן בשריפה מחמת מוח שבהן דהרי שרי לחלוץ למוח על ידי שבירה	שימוש נותר לאו מילתא

2) Second הקדמה

a) ר' שמעון

i) There is no קרבן פסח for איסור שבירה once a קרבן is ניתותר

b) ר' יעקב

i) There's an איסור שבירה for קרבן פסח even after the קרבן is נותר

3) ברייתא

a) רישא

i) איסור שבירה because there's no מוח don't need קדשים and a person can be חולץ the מוח by being שובר the עצמות

- b) סיפא
- i) "מפני התקלה" because מוח if they have שריפה need עצמות פסח
- 4) רש"י
- a) שובר עצמות to be איסור because of the מפני התקלה means
- 5) גמרא
- a) ברייתא of the רישא to קשיא
- i) If שימוש נותר מילתא היא then שימוש נותר קדשים were עצמות לנותר and need שריפה
- 6) ד"ה אי סלקא דעתך at מהרש"א
- a) קשיא First
- i) Maybe the ברייתא in fact holds that שימוש נותר מילתא היא and deals with where the קרבן isn't yet נותר
- (1) for קדשים it's possible before the בהמה becomes נותר to be שובר the עצמות to remove the מוח so there'll never be שימוש נותר
- (2) while שימוש נותר because there will eventually be שימוש נותר because of the איסור שבירה that applies עלמא לכולי before the קרבן becomes נותר
- b) תירוץ
- i) This מהלך would state no חידוש for קדשים
- c) קשיא second
- i) Why does the גמרא say that the ברייתא can be understood if שימוש נותר לאו מילתא היא
- ii) when if so why must there be שריפה for עצמות פסח for שמעון ר' who says there's no איסור שבירה after איתותר
- d) תירוץ
- i) The ברייתא might be following the שיטה of יעקב ר' who says there's an איסור to be שובר the עצמות even after איתותר
- 7) גמרא of המשך
- a) רב נחמן בר יצחק of תירוץ
- i) The ברייתא holds that שימוש נותר מילתא היא and agrees with שמעון ר' that after a איסור שבירה there is no ניתותר is קרבן פסח
- ii) The עצמות were found שבורין with the מוח already חלוץ
- iii) now
- (1) are עצמות קדשים even before they're נותר so we assume that שימוש נותר before they became נותר so there never was שימוש נותר

(2) are עצמות פסח to be אסור לכולי עלמא before נותר so we presume that שימוש נותר when נתותרו after שוברן when שבירה is מותר for ר' שמעון so there was חיוב שריפה and that's why there's a

8) ד"ה אימור לבתר איסורא חלצינהו at תוספות

a) קשיא

i) The ברייתא says that שריפה is necessary because חושש we're that otherwise a person would be עצמות שובר

ii) How does this fit for רב נחמן בר יצחק who says the עצמות were already שבורין and חלוצין

b) מהרש"א The תירוץ of תוספות isn't relevant to this

9) גמרא of the המשך

a) רב זביד of תירוץ

i) The ברייתא holds that שימוש נותר מילתא היא and can agree with ר' יעקב as well as with ר' שמעון

ii) The עצמות were found in ציבורים and some were שבור with the מוח already חלוצין

iii) now

(1) are עצמות קדשים and שבור so we assume that all the עצמות were שבור and חלוצין before they became נותר so there was never שימוש נותר and there's no need to be בודק the rest of the עצמות

(2) – both for ר' שמעון as well as for ר' יעקב – to be אסור לכולי עלמא before they become נותר and it follows that there might be עצמות that weren't נשבר because of the איסור and שימשו נותר so it's necessary to be בודק all the עצמות and to be שורף those that weren't נשבר

10) רש"י

a) שאלה

i) What's the נקודה of the מחלוקת between רב נחמן בר יצחק and רב זביד

b) תשובה

i) Part 1 – a deeper ביאור of the שיטה of רב נחמן בר יצחק

(1) שבורין וחלוצין that are found קרבן פסח of עצמות רב נחמן בר יצחק says for

(a) Since עצמות פסח are לכולי עלמא to be שובר before נותר

(b) We're מסופק that שוברן after נתותרו when שבירה is מותר for ר' שמעון so there was חיוב שריפה and that's why מספק there's a

ii) Part 2

(1) רב זביד says that the איסור of שימוש נותר isn't so חמיר to require שריפה in a case of שבורין וחלוצין where there's only a ספק that שבירה וחליצה happened after נתותרו

- (2) And that's why רב זביד prefers to require only בדיקה and to be אוסר only those that a person is בודק and finds that they aren't שבורין now after ניתותר and for whom it's ודאי that there was שימוש נותר

11) מהרש"א

- a) רש"י to קשיא
- i) ר' נחמן בר יצחק explained that we assume that שבירה happened after ניתותרו not because of a חומרא but because after ניתותרו for שמעון ר' it's מותר to be שובר עצם while before ניתותרו it's אסור to be שובר עצם
- b) רש"י of שאלה the מיישב to be שיטה New
- i) ר' יעקב with יתא בריתא deal with a case where it can agree with ר' שמעון as well as with ר' זביד
- ii) We've established that in the ציור of רב זביד the בריתא can agree with ר' יעקב as well as with ר' שמעון
- iii) But in the ציור of ר' יצחק בר נחמן ר' יעקב בריתא can't agree with ר' יעקב

(1) Here's why

- (a) for ר' יעקב in the ציור of ר' יצחק בר נחמן רב זביד there's a 50-50 ספק on whether שבירה happened before ניתותרו when שבירה was אסור and there was no שימוש נותר or after ניתותרו when שבירה is also אסור and where there was שימוש נותר
- (b) and to רב זביד it's not מסתבר to require שריפה because of a ספק of שימוש given that ניתא היא is only a דרבנן נותר

12) מהרש"א of המשך

- a) A מהלך other than רש"י on why רב זביד disagrees with ר' יצחק בר נחמן בר יצחק
- i) ר' יעקב who says the איסור follows בריתא of ר' יעקב the שיטה of ר' זביד prefers that the בריתא follow the שיטה of ר' יעקב who says the איסור applies to עצמות also now when the שאלה comes before us after ניתותרו
- ii) because
- (1) for ר' יעקב the words "מפני התקלה" in the בריתא continue to apply in their regular משמעות that there's an איסור שבירה now after ניתותרו
- (2) While ד"ה אימור at תוספות has already asked that for שמעון ר' the words can't mean that there's an איסור שבירה now

תד"ה אי אמרת בשלמא

תוס' בד"ה אא"ב כו' דלאו בשר גמור הוא שיהא טעמו כו' עכ"ל ר"ל ולהכי לא היה בכלל נותר דמתניתין וחשיב ליה באנפיה נפשיה מיהא מלתא דרב דחוץ מגידי צואר דלאו בשר נינהו ליכא לפרוקי הכי דלאו בשר גמור דמנ"מ הוא לענין דינא ודו"ק:

- 1) גמרא as explained by
  - a) גידי צואר לאו בשר נינהו – רב יהודה אמר רב
- 2) רש"י
  - a) And as a result "לא נמנין עליהן ואין אדם יוצא בהן ידי חובתו"
- 3) משנה
  - a) הגידים והנותר ישרפו בט"ז
- 4) גמרא
  - a) רב יהודה אמר רב to קשיא
    - i) If the משנה by גידים means גידי בשר then ניכלינהו and if they weren't eaten then they're the same as נותר and the משנה shouldn't have listed them separately
    - ii) So it must be that by גידים the משנה means גידי צואר
    - iii) Now
      - (1) If גידי צואר count as בשר we accept why ישרפו
      - (2) But if they don't count as בשר why are they בשריפה
- 5) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) קשיא
    - i) Why does the גמרא accept that גידי צואר count as בשר
    - ii) Ask the same קשיא that the גמרא asked when it considered that the משנה might mean גידי בשר:
      - (1) If they count as בשר then ניכלינהו
      - (2) and if they weren't eaten then they're the same as נותר and the משנה shouldn't list them separately
  - b) תירוץ
    - i) The גמרא considered that גידי בשר might be בשר גמור that has a טעם בשר and that's why it asked ליכלינהו
    - ii) The גמרא never considered that גידי צואר might be בשר גמור and that's why it's not a קשיא that ליכלינהו
    - iii) The גמרא considers only that גידי צואר might have a דין בשר as concerns שריפה
- 6) מהרש"א
  - a) Part 1

- i) The תירוץ of תוספות also explains why the משנה lists צואר גידי separately from נותר
  - ii) Namely because the שריפה of צואר גידי isn't based on the דין נותר as applied to בשר גמור
- b) Part 2
- i) קשיא
    - (1) Why don't we explain the מימרא of רב יהודה אמר רב the same way
      - (a) בשר גמור count as בשר as regards the דין of שריפה but aren't בשר גמור
  - ii) תירוץ
    - (1) The משנה doesn't say directly that גידי are different from בשר and that's why it's possible that the משנה holds that they have a דין of שריפה and still lists them separately because גידי have no טעם בשר
    - (2) But רב יהודה אמר רב
      - (a) goes beyond the משנה and says צואר בהדיא גידי aren't בשר
      - (b) And רב יהודה אמר רב wouldn't have stressed this הלכה unless צואר גידי and בשר have different הלכות

תד"ה ולא עולת

בד"ה ולא עולת כו' דקרא דבכל מושבותיכם גלי על במועדו כו' דשייכא אף גבי טומאה ובכל הקרבנות עכ"ל לענין עולת שבת בשבת מגופיה דקרא ילפינן לה ולא איצטריך למועדו בתמיד של שבת אלא לענין טומאה מג"ש מפסח כדאמרינן בריש אלו דברים וכן מה שכתבו דנקט התם במועדו משום כל הקרבנות היינו מוסף של יום טוב ור"ח דדוחין שבת דילפינן לה בפרקין מדכתיב בהו לשון מועד מיהו ק"ק בדבריהם דהא התם אאברי' של ע"ש קאמר וריב"א מסופק לעיל בשאר קרבנות דלאו תמיד אי מהני בהו משלה בהן האור ואפשר דלא מסתפק אלא בנדריים ונדבות שאינם חובה אבל מוספי י"ט ור"ח הוי חובה כמו תמיד ודוחה שבת וק"ל:

דף פד.

תד"ה הואיל ומתאכלי

[דף פד עמוד א] בד"ה הואיל ומתאכלי כו' דראשי כנפים והסחוסין יש עליהן שם בשר יותר מבגידיים ופריך לר"י כו' דהוא רבותא טפי כו' עכ"ל ובהכי יתיישב נמי דלא תקשה לר"י למאי דהדר ביה ועור ראש של עגל הרך לא הוה כבשר ומ"ש מראשי כנפים והסחוסין דקתני במתני' דהוה בשר כיון דמתאכל בשור הגדול בשלקא דע"כ עור ראש של עגל נמי מתאכיל בשור הגדול בשלקא דאל"כ לא הוה איצטריך ליה למימר דהדר ביה מגידיים דמתאכיל בשור הגדול בשלקא אלא דאיכא לפלוגי כמ"ש התוספות הכא דראשי כנפים והסחוסין יש עליו שם בשר יותר מעור של עגל הרך וק"ל לפ"ז ר"ל דפריך לר' יוחנן מראשי כנפים והסחוסין הני אין אבל גידין לא דאל"כ ליתני רבותא טפי בגידין כמ"ש התוס' תקשה ליה לנפשיה דליתני רבותא טפי בעור ראש העגל הרך דלא הוי עליה שם בשר כ"כ כמו ראש כנפים והסחוסין ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

1) ברייתא

a) כל הנאכל בשור הגדול בשלקא יאכל בגדי הרך בצלי ומה הן ראשי כנפים והסחוסים

2) תוספות as explained by גמרא

a) גידין שסופן להתקשות

i) ר' יוחנן אמר נמנים עליהן בפסח דאזלינן בתר השתא

ii) וריש לקיש אמר אין נמנין עליהן בפסח דבתר בסוף אזלינן

b) ר' יוחנן to ריש לקיש of קשיא

i) הרי קתני כל הנאכל בשור הגדול בשלקא ... ומאי הן ראשי כנפים והסחוסין

ii) הני אין אבל גידין שסופן להתקשות לא

c) תוספות as explained by ר' יוחנן of תירוץ

i) נאכל בשור הגדול בשלקא for everything that's בתר השתא We go

ii) And the same as מתאכלי בשור הגדול בשלקא are גידין שסופן להתקשות והסחוסין

3) תוספות

a) ריש לקיש to קשיא

i) The supports ברייתא ר' יוחנן

b) תירוץ

i) בתר results in going מתאכלי בשור הגדול בשלקא holds that the test of ריש לקיש גידין שסופן להתקשות than שם בשר יותר that have ראשי כנפים והסחוסין only for השתא

ii) And the greater should have taught ר' יוחנן that for ריש לקיש asks that because we go even for בתר השתא מתאכלי בשור הגדול בשלקא that רבותא גידין even for בתר השתא we go מתאכלי בשור הגדול בשלקא that because רבותא שם בשר יותר that don't have שסופן להתקשות

4) גמרא of the המשך

- a) ר' יוחנן was later ב' הדר and was מודה to ריש לקיש that we go בסוף even if מתאכלי בשור הגדל בשלקא
- i) יציאת ידי חוב בפסח for גידין שסופן להתקשות
- ii) And for עור הראש של עגל הרך for יציאת ידי חוב בפסח as well as for טומאה in a case that's not relevant here
- 5) מהרש"א
- a) ר' יוחנן to קשיא
- i) Then why does the ברייתא hold that for ראשי כנפים והסחוסין we go בתר השתא because נאכלין בשור הגדול בשלקא
- b) תירוץ
- i) Similar to the תירוץ on which תוספות relied to explain the שיטה of ריש לקיש
- ii) ר' יוחנן after he was ב' הדר holds that
- (1) it's only for שם בשר יותר that we go בתר השתא for what's נאכל בשור הגדול בשלקא
- (2) and only ראשי כנפים והסחוסין have שם בשר יותר
- 6) רש"י
- a) himself goes בתר השתא for עור הראש של עגל הרך both for טומאה and for קרבן פסח
- 7) מהרש"א
- a) קשיא
- i) The קשיא that ריש לקיש asked to ר' יוחנן before ר' יוחנן was ב' הדר now applies to ריש לקיש himself
- ii) Namely
- (1) Since we've decided that עור של עגל הרך has less שם בשר than ראשי כנפים והסחוסים
- (2) it would have been a greater רבותא for the ברייתא to teach that there can be ראשי כנפים והסחוסים for עור הראש של עגל הרך on פסח than to teach its דין for ראשי כנפים והסחוסים

דף פד:

תד"ה אבר שיצא ותד"ה היתה לו

[דף פד עמוד ב] בד"ה אבר שיצא כו' תימה אמאי חשיב ליה כשר טפי מבר אכילה כו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא תמהו בכה"ג לעיל מיניה בהיתה לו שעת הכושר ונפסל איכא בינייהו אמאי הוי כשר טפי מבר אכילה דבשעה שאינו ראוי לאכילה לאו כשר הוא גם לקמן הביאו התוספות ראייה מההיא דאבר שיצא כו' אהך דהיתה לו שעת הכושר כו' טפי נפיק מאכילה מדנפיק מתורת כשרות משום דשוין ודומין הן מלתייהו דאינו מוכרע כ"כ להיות כשר מראוי לאכילה אבל בשבירת עצם מבע"י ודאי דניחא טפי הוה כשר מבע"י מראוי לאכילה וכן בנא ובאליה ניחא דהוה טפי כשר מראוי לאכילה וכן לעיל בפסח הבא בטומאה ניחא דהוי ראוי לאכילה טפי מכשר ודו"ק:

בד"ה ה"ג היתה לו כו' ואית דגרס לעיל כו' למ"ד כשר לאו כשר הוא ולמ"ד יאכל בר אכילה כו' עכ"ל צ"ע דהא רב יוסף דחי הך אוקמתא דפסח הבא בטומאה א"ב משום דרבי לאקולי קאתי והיינו דתנא בתרא לאטפויי התירא דשבירה קאתי ולפי גירסא זו תקשי ליה לנפשיה דהא ר' מחמיר ויש ליישב דאיכא לפרושי דקאמר רב יוסף דר' לאקולי קאתי לא משום דתנא בתרא לטפויי התירא קאתי אלא דה"פ דבפסול טומאה דהוי מעיקרא ואין שעת הכושר רבי ודאי נמי לקולא קאמר בשבירת עצם ולא פליג אלא בהיה לו שעת הכושר דלאו פסול {כשר} מקרי ובר אכילה הוא ודוחק ויותר נראה דלפי אותה גירסא שכתבו התוס' ל"ג נמי הא דר' לאקולי קאתי אלא דהא פסול הוא והיינו פסול מעיקרא וק"ל:

1) ברייתא

a) תנא קמא

i) פסול כשר – it doesn't apply to what's applies to what's of איסור שבירת עצם

b) רבי

i) אינו ראוי לאכילה of שבירת עצם of איסור doesn't apply to what's

2) גמרא

a) קשיא

i) פסול is also אינו ראוי לאכילה of what's presumably

ii) where do תנא קמא and רבי differ

3) ר' ירמיהו of תירוץ

a) they differ in פסח הבא בטומאה

i) for the תנא קמא

(1) הותרה but it wasn't הודחה בצבור was טומאה because פסול counts as קרבן the

(2) שבירת עצם of איסור so there is no

ii) for רבי

(1) מותר באכילה is קרבן the

(2) שבירת עצם of איסור so there is an

- 4) רב יוסף
- a) disagrees with 'רמ' because רבי לאקולי קא אתי so it must be that רבי holds that for שבירת עצם of פסח הבא בטומאה there's no איסור
  - b) instead the תנא קמא and רבי disagree where the פסח at first had a שעת הכושר and the פסול – for example the פסול of טומאה – occurred later
  - c) now
    - i) According to our גרסא
      - (1) For תנא קמא the פסח counts as essentially כשר and there is an איסור of שבירת עצם
      - (2) for רבי the פסח isn't ראוי לאכילה now so there is no איסור of שבירת עצם
    - ii) According to the גרסא of יש ספרים that תוספות mentions in ד"ה היתה לו
      - (1) For תנא קמא the פסח is פסול now and there is no איסור of שבירת עצם
      - (2) for רבי the פסח is considered essentially ראוי לאכילה and there is an איסור of שבירת עצם
- 5) ד"ה הכי גרסינן at מהרש"א
- a) יש ספרים of גרסא to קשיא
    - i) We've established that רב יוסף disagrees with 'רמ' because רבי לאקולי קא אתי
    - ii) But according to the גרסא of יש ספרים it turns out even for רב יוסף that רבי is מחמיר and says there's an איסור of שבירת עצם while תנא קמא says there's no איסור of שבירת עצם
  - b) two תירוץ
    - i) First תירוץ - מהרש"א - דוחק
      - (1) When רב יוסף says רבי לאקולי קא אתי he doesn't mean that רבי must be מיקל relative to the תנא קמא
      - (2) Instead רב יוסף means only that the specific case of פסח הבא בטומאה where there was no שעת הכושר shouldn't count as ראוי לאכילה for רבי and רבי should agree with תנא קמא that there is no איסור of שבירת עצם
    - ii) second תירוץ
      - (1) This תירוץ is similar to the first תירוץ but adds that יש ספרים aren't גורס רבי גורס ר' ירמ' as the reason why רב יוסף disagrees with 'רמ' לאקולי קא אתי
      - (2) Instead רב יוסף disagrees simply because he holds that where there was no שעת הכושר it's a פשיטות that רבי would say the קרבן isn't ראוי לאכילה so that for רבי as well as for תנא קמא there is no איסור of שבירת עצם
- 6) of the המשך and גמרא אוקימתות not mentioned earlier
- a) אביי of שיטה

- i) שבירת עצם מבעוד יום and רבי disagree on תנא קמא
- (1) For תנא קמא the פסח is כשר so there is an איסור of עצם שבירת even יום מבעוד
- (2) For רבי the פסח isn't yet לאכילה ראוי so מבעוד יום there is no איסור of שבירת עצם
- b) רב פפא of שיטה
- i) תנא קמא and רבי disagree where an אבר of the פסח was מקצתו from יצא מקצתו and there's a חיוב to be חותך the מקצת that was יוצא
- (1) For תנא קמא the פסח counts as essentially כשר so there is an איסור of שבירת עצם
- (2) For רבי the פסח doesn't count as לאכילה ראוי because the מקום שבירה isn't ראוי לאכילה
- c) רב ששת בר' דרב אידי of שיטה
- i) תנא קמא and רבי disagree where the קרבן is נא
- (1) For תנא קמא the פסח is in fact כשר
- (2) for רבי the פסח isn't ראוי לאכילה until it's צלי
- d) רב נחמן בר יצחק of שיטה
- i) תנא קמא and רבי disagree on 'שבירת האלי'
- 7) תד"ה אבר שיצא
- a) קשיא
- i) רב פפא For
- (1) The fact is that the outside of the אבר that isn't ראוי לאכילה is also not כשר
- (2) So why does the אבר count as "כשר" more than it counts as ראוי לאכילה
- 8) ד"ה אבר שיצא at מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why didn't תוספות ask the same קשיא to רב יוסף - namely why is it that after the שעת הכושר the קרבן counts as כשר more than it counts as ראוי לאכילה
- ii) And in fact תוספות below at ה"ג ה"ה ה"ה ל' שעת הכושר compares the case of רבי where אבר שיצא מקצתו and רב פפא where אבר שיצא מקצתו and says for both that it's just as likely to say that the קרבן isn't כשר as it is to say that the קרבן isn't ראוי לאכילה
- b) But
- i) for the אוקימתות of מבעוד יום and שבירת עצם and נא and it's in fact מסתבר that the קרבן counts as כשר more than it counts as ראוי לאכילה
- ii) And for the אוקימתא of ר' ירמ' on ר' ירמ' פסח הבא בטומאה it's מסתבר that the קרבן counts as כשר more than it counts as ראוי לאכילה

תד"ה איתמר אבר שאין עליו כזית

בד"ה איתמר אבר כו' ובפלוגתא דרבינא ורב אשי קמיפלגי כו' והא דמסיק אילימא דאין עליו כזית בשר כלל כו' עכ"ל ר"ל דר' יוחנן כרב אשי דמסתמא דברייתא איירי דאין עליו כזית בשר כלל ובהא פליגי ר' ורבנן אבל באין עליו כזית במקום שבירה כו' אפי' ר' מודה דיש בו שבירת עצם ור"ל כרבינא דבאין עליו כזית כלל אפילו רבנן מודו דאין בו שבירת עצם ולא פליגי אלא באין עליו כזית במקום שבירה כו' וסתמא דברייתא איירי אפילו בכה"ג לרבי אבל אי הוה פליגי ר"י ור"ל אליבא דרבנן א"כ במאי פליגי רבנן עליה דר' לר"ל אך מ"ש והא דמסיק אילימא דאין עליו כזית כו' אף על גב דמצי לאוקמא כרבנן כו' הא ליתא לכאורה דלדברי ר"ל פריך ואליביה פריך ר"י שפיר דליכא לאוקמא אפי' כרבנן דהא מודו רבנן באין עליו כזית בשר כלל כדאמר רבינא ויש ליישב כוונת התוספות אסוף קושיית רבי יוחנן דפריך אלא לאו ה"ק אחד עצם שיש עליו כזית בשר במקום כו' דמצי לאוקמא בכה"ג כרבנן אפילו לר"ל ולרבינא ודו"ק:

1) First הקדמה

a) ברייתא א'

i) רבי says that

(1) כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם

(2) שאינו ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם

ii) רבנן are relative to רבי and in certain cases hold there is an איסור of שבירת עצם where רבי holds there's no איסור of שבירת עצם

2) Second הקדמה

a) It's more מסתבר that an אבר counts as לאכילה

i) in a case where the אבר has no כזית בשר at all

ii) than in a case where the אבר although it has no כזית בשר במקום הזה does have a כזית בשר במקום אחר

3) Third הקדמה

a) רב אשי of שיטה

i) רבי in 'א ברייתא says only where אין בו משום שבירת עצם

ii) רבנן disagree and say even where אין בו משום שבירת עצם

iii) Both רבי and רבנן agree that יש בו משום שבירת עצם where אין בו כזית בשר במקום אחר

יש עליו כזית במקום אחר		אין עליו כזית		
רבי	רבנן	רבי	רבנן	
יש בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	לרב אשי פליגי בדליכא כזית דסתמא דברייתא לרבי דיקא בהא

4) Fourth הקדמה

a) רבינא of שיטה

- i) רבי in 'א' ברייתא says both where אין בו משום שבירת עצם and even where יש עליו כזית במקום אחר
- ii) רבנן agree with רבי where אין עליו כזית כלל but disagree and say יש בו משום where יש עליו כזית במקום אחר שבירת עצם

יש עליו כזית במקום אחר		אין עליו כזית		טבלא א'
רבי	רבנן	רבי	רבנן	
יש בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	לרב אשי פליגי בדליכא כזית דסתמא דברייתא א' לרבי דיקא בהא
אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	לרבינא פליגי בכזית במקום אחר דסתמא דברייתא א' לרבי איירי אף בהא

5) גמרא of המשך

a) אין בו כזית במקום זה ויש עליו כזית במקום אחר

- i) ר' יוחנן
יש בו משום שבירת עצם (1)

b) ריש לקיש

- i) אין בו משום שבירת עצם

6) מהרש"א as explained by ד"ה איתמר at תוספות

a) רבי follows the שיטה of רבי ריש לקיש and ר' יוחנן agree with רבי but disagree on whether רבי follows the שיטה of רב אשי or רבינא of שיטה

- i) ר' יוחנן says רבי follows the שיטה of רב אשי that there's a שבירת עצם for יש עליו כזית בשר במקום אחר
- ii) ריש לקיש says רבי follows the שיטה of רבינא that there's no שבירת עצם for יש עליו כזית בשר במקום אחר

7) מהרש"א

a) הקדמה

- i) Note that רבינא is מיקל relative to רב אשי since רבנן hold for אין עליו יש בו משום רב אשי while אין בו משום שבירת עצם כלל that כזית כלל שבירת עצם

b) שאלה

- i) Maybe רבינא holds that רבנן are מיקל also for אחר במקום אחר and say אין יש עליו כזית במקום אחר as in טבלא ב' בו משום שבירת עצם
- ii) In which case תוספות could have said that ר' יוחנן and ריש לקיש agree with רבנן but disagree on whether רבנן follow the שיטה of רב אשי in טבלא ב' or the שיטה of רבינא in טבלא ב'

יש עליו כזית במקום אחר		אין עליו כזית		טבלא ב'
רבי	רבנן	רבי	רבנן	
יש בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	לרב אשי פליגי בדליכא כזית דסתמא דברייתא לרבי דיקא בהא
אין בו שבירת עצם	יש בו אין בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	לרבינא

c) תשובה

- i) טבלא ב' can't be correct
- ii) Because if so for רבינא there'd be no מחלוקת between רבי and רבנן altogether

8) ברייתא ב'

a) "ועצם לא תשברו בו"

- i) אחד עצם שיש עליו כזית בשר ואחד עצם שאין עליו כזית בשר

9) גמרא of המשך

a) ריש לקיש to ר' יוחנן by קשיא

- i) What does the ברייתא mean by "שאין עליו כזית בשר"
- ii) If it means there's no בשר altogether then of course there's no שבירת עצם דין שבירת עצם

b) ר' יוחנן of מסקנא

- i) Must be that the ברייתא means there's no כזית בשר at מקום שבירה but there is a מקום אחר at כזית בשר
- ii) and since the ברייתא says יש בו משום שבירת עצם this is a קשיא to ריש לקיש

10) תוספות of המשך

- a) "והא דמסיק [כלומר הא דמקשה] ר' יוחנן אילימא דאין עליו בשר כלל אמאי יש בו משום שבירת עצם אע"ג דמצי ריש לקיש לאוקמא' כרבנן..."
- b) meaning
- i) When ר' יוחנן asks ריש לקיש that ר' יוחנן can't deal with כלל בזית because then ר' יוחנן would agree that ר' יוחנן שבירת עצם
- ii) Why doesn't ר' יוחנן answer that ר' יוחנן follows רבנן

11) מהרש"א

- a) תוספות of קשיא to קשיא
- i) ריש לקיש couldn't have given this תירוץ because we've established that ריש לקיש agrees with רבינא who says for רבנן in both טבלא ב' and טבלא א' that ריש לקיש שבירת עצם where ריש לקיש בשר כלל
- b) תוספות to explain the קשיא of תירוץ
- i) ר' יוחנן asks its קשיא to the מסקנא of ר' יוחנן that the בריתא must deal with ר' יוחנן יש בו משום שבירת עצם and teaches that in this case ר' יוחנן שבירת עצם במקום אחר
- ii) And תוספות points out that ריש לקיש could have answered that the בריתא follows the שיטה of רבינא for רבנן in טבלא א' and that רבי disagrees

יש עליו כזית במקום אחר		אין עליו כזית		טבלא א'
רבי	רבנן	רבי	רבנן	
יש בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	לרבי אשי פליגי בדליכא כזית דסתמא דברייתא לרבי דיקא בהא
אין בו שבירת עצם	יש בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	אין בו שבירת עצם	לרבינא פליגי בכזית במקום אחר דסתמא דברייתא לרבי אף בהא

דף פה.

תד"ה אחד עצם

[דף פה עמוד א] בד"ה אחד עצם שיש כו' הכא מזכיר שאינו פשוט כו' והיכא דאיכא פלוגתא או קאי אקרא כו' עכ"ל ק"ק דהא לאוקמתא דר"ל דלעיל קתני א' עצם שיש עליו כזית בשר מבחוץ ואחד שאין כו' דהיינו הפשוט קודם אף על גב דלא קאי אפלוגתא ולא אקראי ודו"ק:

תד"ה כשהוא אומר

בד"ה כשהוא אומר כו' דלרבא שפירש לעיל בגומרתא כו' א"ש עכ"ל נקטו בדבריהם רבא משום דאיהו קאמר התם הכי וכ"ה בתוספות שם דרבא לטעמיה ע"ש וה"ה דא"ש לאביי דמשום פקע א"א לקיים שניהם מיהו י"ל דדוקא לרבא קאמרי הכא התוספות א"ש דלאביי כיון דאינו בודאי שיפקע אפשר לקיים שניהם מקרי לגבי שבירה גופה ודו"ק:

תד"ה דבני חבורה

בד"ה דבני חבורה כו' משמע איפכא דקאמר כהנים זריזין כו' ותירץ כו' כגון יוצא זריזין בני חבורה יותר מכהנים עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דאימא ביוצא בקדשים קלים קמבעי ליה דומיא דפסח דיוצא דידיה שערי ירושלים ובני חבורה דפסח קאמר דזריזין יותר מישראלים אוכלי קדשים קלים אבל בקדשי קדשים דאכלי כהני' ודאי דזריזין הן יותר אפי' מבני חבורה דפסח וכדאמר רי' בהמוצא תפילין ודו"ק:

דף פה:

רש"י ד"ה שערי עזרה

[דף פה עמוד ב] פרש"י בד"ה שערי עזרה כו' בעודו מחוסר כפורים כו' מצורע משתלח חוץ לג' מחנות כו' עכ"ל אין ענין ג' מחנות לכאן דבמחוסר כפורים קמיירי דלא משתלח אלא ממחנה שכינה בין בזב בין במצורע וי"ל דאכתי למה לא נתקדש שער נקנור דהא בנתקדש נמי יכול היה לעמוד המצורע מחוץ לשער ולהכניס בהונותיו תוך השער לתת שם עליו דם אשם וי"ל דתוך השער לא מקרי לפני ה' אלא בעזרה גופה ולכך הוצרך לעמוד בשער להכניס לעזרה ודו"ק:

תד"ה וכן לתפלה

**תוס' בד"ה וכן לתפלה כו' ולענין שופר ומגילה נמי לא מצינן לפרש כו' עכ"ל ק"ק דהיאך
ס"ד לפרושי הכי דהא רב וכן לתפלה קאמר ואימא לתפלה ממש קאמר לענין צירוף ומאי
קאמר ופליגא דריב"ל דאיירי בשופר ומגילה וק"ל:**

דף פו.

רש"י ד"ה כי אמרה ר' יוחנן

[דף פו עמוד א] בפירש"י בד"ה כי אמרה ר"י כו' בפתוחות להר הבית דגבי שילוח בעל קרי כו' עכ"ל שם בפ' א"ד פרש"י דמילי מילי קתני והיינו לפי מאי דס"ד הכא דר"י בפתוחות לעזרה קאיירי דא"א לבעל קרי לבא לפתחה אבל למאי דמסיק הכא דר"י בפתוחות להר הבית קאמר בעל קרי הותר ליכנס בה בעומדת בסופה לצד ירושלים ודו"ק:

- 1) here גמרא
a) מהרש"א and רש"י as explained by ר' יוחנן of שיטה on the הוה אמינא
i) עזרה weren't נתקדש even if they opened to the עזרה under the מחילות
b) ר' יוחנן of שיטה on the מסקנא
i) weren't נתקדש if they opened to the הר הבית but were נתקדש if they opened to the עזרה
- 2) at גמרא in דף סז: אלו דברים
a) ר' יוחנן
i) מחילות לא נתקדשו
ii) עזרה and outside the הר הבית is משתלה קרי – ובעל קרי משתלה חוץ לשתי מחנות הר הבית
- 3) פרק in רש"י of מהלך here is different from the מהלך of רש"י explains that the מהרש"א אלו דברים
a) here רש"י
i) here רש"י follows the מסקנא on the שיטה of ר' יוחנן – ר' יוחנן refers to מחילות that open to הר הבית and says that only these מחילות weren't נתקדש
ii) and for this שיטה the two מימרות of ר' יוחנן can be connected and aren't "מילי" because ר' יוחנן says
(1) Although הר הבית and עזרה is משתלה from בעל קרי
(2) the מחילות that open to הר הבית weren't נתקדש and a בעל קרי can enter them directly if the opening is where הר הבית borders on the edge of ירושלים so that the בעל קרי can enter without passing through הר הבית
(3) And once he's entered the מחילות he can pass in them under the עזרה as well as the הר הבית
b) פרק אלו דברים in רש"י
i) in רש"י follows the אמינא on the שיטה of ר' יוחנן – ר' יוחנן refers to מחילות that open to the עזרה and even these מחילות weren't נתקדשו
ii) if for this שיטה the two מימרות are connected they would teach that
(1) Although הר הבית and the עזרה is משתלה from בעל קרי

- (2) the מחילות that open to the עזרה weren't נתקדש and a בעל קרי can enter them
- iii) But this מהלך is impossible because to enter the מחילות that open to the עזרה a בעל קרי would have to pass through הר הבית first which he can't do because he's משתלה from הר הבית
- iv) So it must be that the two מימרות are מילי מילי and aren't intended to teach that בעל קרי can enter מחילות that open to the עזרה and weren't נתקדש

דף פו:

רש"י ד"ה ונפרסה

[דף פו עמוד ב] בד"ה ונפרסה כו' חבורה אחת ואוכלין פסח אחד כו' גומרין אכילתן כו' עכ"ל. לכאורה לפי מה שפירש"י לעיל למ"ד דאינו נאכל בב' חבורות היינו עיקר תחלת אכילתו תהא בחבורה א' כו' אבל גברא אי בעי קאי מהכא כו' קשה לכאורה דהכי נמי הכא כיון דעיקר תחלת אכילה היה בחבורה אחת אמאי נאסרין אח"כ בפריסת מחיצה ביניהם וי"ל דלא דמיא לדלעיל דמעולם גם אחר שאחד מהם הולך ואוכל שם לא נעשה ב' חבורות אלא דהוא גברא אוכל בב' מקומות משא"כ הכא דבמקומן נעשו שתי חבורות ממש ע"י הפריסה ומ"ל מתחלה ב' חבורות או בסוף וק"ל:

1) ברייתא

a) רש"י as explained by ר' שמעון

i) Part 1

(1) the עיקר תחילת אכילה of a חבורה needs to be in one חבורה but a person can move from one חבורה to another

ii) Part 2

(1) persons who were sitting in one חבורה can't continue their סעודה if they are later separated by a מחיצה into two חבורות

2) מהרש"א

a) קשיא on part 2

i) How does part 2 fit with part 1 that says that all that's necessary is to **begin** as one חבורה

b) תירוץ

i) ר' שמעון says only that it's מותר for an individual to move to another מקום after the חבורה begins its סעודה עיקר

ii) He doesn't mean that a חבורה can split into two חבורות after it began as one חבורה

תד"ה ומר סבר

תוס' בד"ה ומ"ס יש אם כו' והא דאמר לעיל המוציא בשר פסח מחבורה כו' אתי אפילו למ"ד כו' עכ"ל. לפי מה שפרש"י לעיל דאיירי בב' חבורות של ב' פסחים ודאי דלק"מ דלמ"ד דנאכל בב' חבורות היינו בפסח אחד אלא דמשמע להו דלעיל נמי בב' חבורות של פסח א' איירי ולמ"ד דאינו נאכל בב' חבורות ה"נ ה"ק דמחבורה לחבורה אסור משום דאינו נאכל בב' חבורות אבל למ"ד דנאכל בב' חבורות אמאי קתני דאסור מחבורה לחבורה דליכא למימר דאיירי דאכל כבר בחבורה ראשונה ואי הוציאוהו לחבורה שניה ה"ל אוכל בב' מקומות דא"כ לא הוה למתני מחבורה לחבורה אלא ממקום למקום משום דאינו נאכל בב' מקומות ודו"ק:

- 1) ברייתא א'
  - a) ר' יהודה
    - i) חבורות can be eaten in two קרבן פסח
    - ii) but an individual person can eat the קרבן in only one מקום
- 2) דף פה. at ברייתא ב'
  - a) המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה הרי הוא בלא תעשה
- 3) רש"י
  - a) קרבן פסח deals with two חבורות that each brought their own ברייתא ב'
  - b) It applies also for ר' יהודה because ר' יהודה permits **one** קרבן פסח to be shared by two חבורות but is אסור a חבורה to be מוציא בשר from its פסח to a חבורה that brought a separate פסח קרבן
- 4) תוספות
  - a) The ברייתא deals with **one** קרבן פסח that is shared by two חבורות but is still consistent with ר' יהודה for a reason not relevant here
- 5) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) why not explain that the ברייתא teaches that an **individual** who already ate at one חבורה is אסור afterwards to also eat at a second חבורה even if he takes along and eats בשר from the first חבורה
    - ii) and this is consistent with ר' יהודה who says an individual can't eat in two מקומות
  - b) תירוצ'
    - i) because if so בק ברייתא would have referred to אכילה of a פסח קרבן in two חבורות and not to הוצאה from one חבורה to another

הדרן עלך כיצד צולין